...РУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ! | *45-дахи жэлээ гарана.*

...УРЯАД ҮНЭН

...Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

(11678) | 1968 оной апрелиин 4, четверг | Сэн 2 мүнгэн

...ЗАР—АРАДАЙ БАЯЛИГ

...арадай айхабтар ехэ баялиг, ...али бүхы продукци эрид ехээр ...үндэһэн байһаниинь элитэ. ...тариашадай газарайнь минил хэм...ин ороо҇о тарияшье, мяхашье, ...ье элбэг дэлбэгээр үгэхэ бараг... булаг байна ха юм.

...иикын колхоз, совхоз бүхэн га...зааргүй ехэ гэхээр. Тариалан...нгайшье, бэлшээриишье га...энэ газар хүсэд һайнаар, ашаг ...хэрэглэгдэнэгүй. Гектар бүхэн...ноор ашаг шэмэ абтанагүй. Му...ын продукци эрид ехээр элбэг...суудалай хурсаар табигдажа ...ай гектар бүхэнине зүбөөр хэ...аха гэшэ тон ехэ удха шанар...оно.

...үүдтамнай мал ажалһаа абта...үүлэй хоёр жэл соо ехээр ургаа...зэндээ шахуу байһаар. Жэ...и 2 процент, һүн — 15 процент. ...цент ехээр абтадаг болоһон ...аа ургалта гэжэ тоолохооршье ...тагүй нэмэлтэ гээшэ бээзэ. Мал ...ымын бага байһанай шалтагаа...даран тоолохо болоо һаа, олон ...үндэһыень ухашалан харуулха ...эл. Колхоз, совхозуудай ма...ехэ хомор байна. Энэ дутагдал ...алай тоо толгойе олошоруулха, ...э ашаг шэмыень дээшэлүүлхэ ...ехэ хохидол үзүүлнэ. һаад уша...ь хэлэхэдэ, энэ хэрэг хойшонь

...эг хүйтэн, саһа ехэтэй, шэмэ...алхитай үбэл бүгэдэндэ мэдээ...о бэрхэтэйхэн ушарнууд тохеол...«үбэлэй саг» аяар 7—8 һара ...дэг ха юм. Имэ үедэ малай ...тэжээлээр дутамаг байхын ...алдаашьеб энэ хэрэгтэ эрид ...агүй. Ажахын олохон хүтэл...эй үедэ үбһэ тэжээлээр ду...оод, энээндэ дадашоод, хэрэг...о хэбэртэй. Адууһа малдаа ...лбаа тэжээл, илангаяа бүдүүн ...соо бэлдээгүй аад лэ. «үбэл...ажахын хүтэлбэрилэгшэд ту...юун гэжэ хэлэлтэйб. Колхоз, ...ээр жэл бүхэндэ дуталда-

на. Малай бүдүүн тэжээлээр ажахынууд ехэл һаа 60 гаран процент хангагданхай байдаг. Иимэ байдал үни заяанһаа хойшо үргэлжэлһөөр.

Бүдүүн тэжээлэй, үбһэ ногооной абтадаг газарынь сабшалан, бэлшээри болоно бшуу. Теэд манай колхоз, совхозуудта сабшалангай, бэлшээриин ургаса даншье бага байна. һүүлэй үедэ сабшаландашье, бэлшээридэшье анхарал огто хандуулагданагүй. Урдань баян ургаса үгэжэ байһан сабшалангай газарнууд хагдаршоод, намаг болдогто, шугы бургааһанда дарагдашоод, ажахыда хэрэггүй болошонхой. Республика соо аяар 100 мянга гаран гектар тиимэ газар тоологдоно. Арадай барагдашагүй ехэ баялиг байгааша газарта иимээр хандаха гээшэ гэмтэ ябадал мүн гэжэ тоолобол зүйтэй бэшэ аал? Яахадаашьеб энээн тушаа бодото хэмжээн абтанагүй.

Сабшалан һайнаар эдлэхэ талаар манайда баян дүй дүршэл бии. Элинсэг хулинсагуудынайшье шадамар бэрхэ луговодууд байһан. Тиихэдэ Герасимовай хүдэлөөн яагааб! Нэгэ үедэ энэ хүдэлөөн ехэ үргэнөөр дэлгэрээд, һайн үрэ дүн харуулжа байһан юм. Мүнөө үедэ мартагдашоо гэхээр. Герасимовай үүсхэлые хаа хаанагүй шэнээр һэргээхэ шухала.

Урданай дүй дүршэл ямар байгааб гэхэдэ, сабшалангай газар хорёологдоод, үбһэ хуряатар малда огто гэшхэгдэдэггүй байхаһаа гадна, шэбхэ зөөжэ үтэгжүүлэгдэдэг, уһалагдадаг байгаа. Иимэ сабшалангай газарһаа эрхим һайн шанартай элбэг баян үбһэ ногоон абтадаг байгаа бшуу.

Колхоз, совхозуудай мүнөөнэй байдалые, арга боломжые урдынхитай сасуулхаар бэшэ ха юм. Элдэб янзын оньһон машина техникэ бии болонхой. Хэдэн мянгаад гектар газар уһалхаар уһалууриин түхеэрэлгэ бариха, хэдэн арбаад километртэ хобоо малтаха, шугы бургааһанһаа газар сэбэрлэхэ, болдог намаг хатааха гэбэл, ямаршье машина техникэ бии. Бүлүүр станцинуудшье олон. Гол горхонуудай эхиндэ уһа тогтоохо сөөрэмүүдшье баригдадаг болонхой. Колхоз, совхозуудта элдэб янзын минеральна үтэгжүүлгэнүүд гүрэнэй зүгһөө элбэгээр үгтэдэг болоо. Наг шэбхэшье ажахынуудта дүүрэн. Теэд яахадаашьеб эдэ бүхы арга боломжонууд хүсэдөөр хэрэглэгдэнэгүй. Иимэл шалтагаанһаа сабшалангайшье, бэлшээриншье ургаса бага зандаа байһаар.

Сабшалангай, бэлшээриин газарнууд «эзэгүй» байһаар. Юрэнхыдөө эзэн бии юм ааб даа. Эзэниинь—колхоз, совхозууд. Зүгөөр сабшалан дээрэ хүдэлдэг, түхэреэн жэл соо сабшалангай газар дээрэһээ баян ургаса ургуулжа абахын тула саг үргэлжэ үүсхэл оролдолго гаргадаг, тэрээнэй түлөө харюусадаг эзэн үгы ха юм. Агроном сабшаланда хамаардаггүй шахуу. Мелиоратор хадаа уһалууриин түхеэрэлгэнүүдые бариха үедэ хамааралсаа болодог.

Тариалангай газар дээрэ эзэн бии. Тэрэнь—тракторно-тариан ажалай бригада. Тэдэнэр газараа элдүүрилдэг, үтэгжүүлгэ оруулдаг, бургаг үбһэнһөө сэбэрлэдэг. Уһалууриин газарые уһалдаг. Ургасаяа өөһэдөө хуряадаг. Ороо҇о тариа ургуулһанайнгаа зэргээр түлбэри абадаг. Тракторно-тариан ажалай бригаданууд өөһэдынгөө газарые һайн мэдэдэг, баян ургаса ургуулхын түлөө хоорондоо мүрысэдэг. Тариалангай газар дээрэ агротехническэ хэмжээ ябуулганууд бэелүүлэгдэдэг, севооборот нэбтэрүүлэгдэдэг.

Сабшалангай газар дээрэ нимэ хүдэлмэри хэгдэдэггүй гэхэдэ буруу болохогүй. Сабшалангай ургасын бага байһаниинь энээгээр лэ тайлбарилагдана. Зарим колхоз, совхозуудта бага зэргэ юумэнэй хэгдэжэ байһаниинь элитэ. Зүгөөр энээгээр һанаагаа амархын аргагүй. Юрэнхы дээрээ манай республикын ажахынууд энэ талаар ехэ гээгдэлдэ оронхой. Сабшалангай газар дээрэһээ дунда зэргээр гектар бүриин минил 7 центнерһээ ехэ бэшэ үбһэ ногоон абтана. Энэ хадаа юун ургаса гээшэб? Имэхэн ургаса абажа байгаа һаа, колхоз, совхозууд нииты͡нгээ адууһа малые хайшан гээд олошоруулха, ашаг шэмыень эрид ехэ болгохо болоноб? Энээн тухайда гүнзэгыгөөр бодожо үзэхэ саг ерээ.

«Республикын колхоз, совхозуудта сабшалангай ургаса дээшэлүүлхэ хүдэлмэриин хоёр һара үнгэргэхэ тухай» КПСС-эй обком, БурАССР-эй Министрнүүдэй Совет тоггоол гаргаһан байна. Энэ хүдэлмэри хадаа колхоз, совхозуудай саашадаа бэелүүлхэ тон шухала зорилгонуудай таһаршагүй нэгэ хубинь гээшэ. Энэ хүдэлмэрие имагтал түрүүшын бишыхан алхам мүн гэжэ тоолотой.

Арадай айхабтар ехэ баялиг байгааша сабшалангай, бэлшээриин газарай гектар бүхэнине ашаг ехэтэй болгохын түлөө тэмсэхэ гээшэ ажахын хүтэлбэрилэгшэдэй, партийна эмхинуудай, хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй дайшалхы зорилго мүн.

ТЕГЕРАНДАХИ УУЛЗАЛГА

ТЕГЕРАН. (ТАСС-ай тусхай корр.). СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгин Иранай Премьер-Министр А. А. Ховейдын уряалаар, албанай хэрэгээр Тегеран ерэбэ.

Советскэ правительствын толгойлогшые, тэрээнтэй хамта ошолсоһон хүнүүдые Иранай Премьер-Министр А. А. Ховейда, Гадаадын хэрэгүүдэй министр А. Захеди, Иранай правительствын гэшүүд, меджлисэй ба сенадай гэшүүд, Тегеранай мэр Саффари, Иранай гүрэнэй болон олониитын мэдээжэ ажал ябуулагшад, СССР-һээ Иранда байдаг элшэн сайд В. Я. Ерофеев, Иранһаа СССР-тэ байдаг элшэн сайд А. Мерфендерески, социалис оронуудай элшэн сайдууд, Тегерандахи Совет эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэд Советскэ Союзай, Иранай гүрэнэй тугуудаар шэмэглэгдэһэн Мехрабадска аэродром дээрэ угтаа.

Премьер-Министр А. А. Ховейда самолёдой гэшхүүрэй хажууда ерэжэ, Советскэ правительствын толгойлогшые хани халуунаар амаршалба. Советскэ Союзай, Иранай гимнүүдые сэрэгэй оркестр гүйсэдхөө. А. Н. Косыгин А. А. Ховейдэтэй хамта хүндэлэлэй харуулай урдуур ябажа гараба.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшые Иранай түб хото хани халуунаар угтаа. Советскэ Союзай, Иранай тугуудаар, ород, персид хэлэнүүд дээрэ бэшэгдэһэн: «Морилжо хайрлыт!», «Советскэ Союз Иран хоёрой хоорондын хани холбоон манлаха болтогой!», «Совет ороной, Иранай арадуудай хоорондохи харилсаан улам бэхижэг, хүгжэг лэ!» гэһэн үгэнүүдтэй транспарантнуудаар түбэй гудамжанууд шэмэглэгдээ.

Аэродромһоо Премьер-Министрэй ордон (А. Н. Косыгинай байра) хүрэтэрхи замда Тегеранай хэдэ мянган зон үйлсэнүүдтэ гаража, хани хүршэ гүрэнэйнгөө толгойлогшые, тэрээнтэй хамта ябалсаһан хүнүүдые амаршалба.

Амгалан байдалай, хани холбооной аша туһада

ТЕГЕРАН, апрелиин 3. (ТАСС). Иранай Премьер-Министр А. А. Ховейда Советскэ правительствын толгойлогшын хүндэлэлдэ үсэглэлдэр эмхидхэгдэһэн обед дээрэ иигэжэ хэлэбэ:

Хоёр ороной хоорондын харилсаанай мүнөө ехэ зол заяатайгаар бүрилдэһэн ушар, үгэеэ ойлголсолго хадаа амгалан ёһоор зэргэ оршолгын, уласхоорондын гол ёһо ба гурим баримталгын, тэрэшэлэн харилсан хүндэлэлсэлгын ба тэгшэ эрхын үндэһэ һуури дээрэ тогтонхой. Энэмнай—хоёр талын хүтэлбэрилэгшэдэй саг үргэлжэ оролдолго хүсэлэлгэ гаргаһанай үрэ болоно. Хоёр ороной ударидахы тушаалтад эб эетэй, үнэн сэхэ хүсэлэл эрмэлзэлдээ түшэглэн, холын хараата политика баримталһанай үндэһөөр, манай арадуудай хоорондохи үнинэй хани харилсаанай түүхэдэ шэнэ хуудаһа нээгээ. 1963 ондо СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын албанай хэрэгээр Иранда айлшалһанай, 1965 ондо Иранай шахай албанай хэрэгээр Советскэ Союзда айлшалһанай, тэрэшэлэн һүүлэй жэлнүүдтэ элдэб делегацинуудай харилсан айлшалалсаһанай ашаар энэ харилсаан улам бэхижээд, бүри бата болонхой.

һүүлэй жэлнүүдтэ хоёр ороной хоорондо баталагдаһан хэлсээнүүд ба договорнуудай удха шанарые, Иранние хүгжөөхэ дүрбэдэхи табан жэлэй түсэбэй турша соо хараалагдаһан техническэ, экономическа харилсаа холбооной тон шухала байһые үгэ хэлэгшэ онсолон тэмдэглэбэ. Энэ харилсаанай саашадаа хүгжэхэ аятай һайн арга боломжотой байһые тэмдэглээд, арадай ажахын, эрдэм, техникэ болон соёлой бүхы һалбаринуудаар совет арадай туйлаһан амжалтануудые ехэтэ һайшаан талархажа байһанаа элирхэйлэн мэдүүлээ.

А. Н. Косыгинай айлшалжа ерэһэниинь Советскэ правительствын толгойлогшодо, хамта ябалсаһан нүхэдтэнь үгэеэ ойлголсолгын аятай мэдэрэл түрүүлхэ, хүршэ хоёр ороной хоорондын хани барисаае улам бэхижүүлхэ хэрэгтэ туһа хүргэхэ гээд этигэжэ байһанаа Иранай Премьер-Министр үгынгөө түгэсхэлдэ элирхэйлэн мэдүүлбэ.

А. Н. Косыгин харюугай үгэ хэлэхэдээ, хани халуун амаршалгынь түлөө, анхаралтай, хүндэмүүшээр угтаһанайнь түлөө, албанай хэрэгээр Иранда айлшалхые уриһанайнь түлөө Премьер-Министртэ баясхалан хүргөө.

Советскэ Союз Иран хоёрой хоорондын харилсаа холбоон хоёр талын аша туһада харюусахаһаа гадна, мүн Дундада Зүүн зүгэй орон нютагуудтахи оршон байдалда, дэлхэй дээрэхи байдалда һайнаар нүлөөлнэ гэбэ.

Дайн хёмороонуудые империализмын эзэрхэг түримхэй хүсэнүүдэй үүдхээд байһан, элдэб орон нютагуудта түгшүүрилтэй байдалай аюулта гуламтануудай бии болгогдоод байһан мүнөөнэй оршон байдалда энэ харилсаа холбоомнай илангаяа шухала удха шанартай. Дай жүрөөдэгшэ этэгээдүүдтэ харюу үгэхын, эзэрхэг түримхэй аашанuудые хаа хаанагүй болюулгахын тула оролдолго хүсэлэлгээ нэгэдхэхэ эрилтэ эб найрамдалда дуратай бүхы гүрэнүүдэй, бүхы арадуудай хүсэл эрмэлзэлһээ үндэһэлэн табигдана.

Империалис политика уласхоорондын түгшүүрилтэ байдалые һуларуулха хэрэгтэ һаад тойбо татажа байна. Дүтын Зүүн зүгтэ зэбсэгтэ хёмороной тохёолдохо аюул юун дээрэһээ гаранаб. Израилиин булимтарагшад араб оронуудай газар дайдые юундэ эзэмдэһээр байнаб, сэрэгэй хорото аашанууд юун дээрэһээ гаргагданаб гэхэдэ, Израилиин засаг баригша бүлэгүүд, тэдэнэй араһаа тухирагшад Дүтын Зүүн зүгтэ империалис политика баримталан бэелүүлжэ байна бшуу. Израилиин энэ политикань — амгалан тайбан ажаһуухые хүсэдэг арадуудые уһэриһэн ябадал, Нэгэдэмэл Нацинуудай Организацида, тэрэнэй шиидхэбэринүүдтэ, тэрэнэй Уставай гол ёһонуудта зүришэһэн ябадал болоно.

Вьетнамда эсэргүү гадаадын сэрэгэй интервенциин хэгдэһээр байһанай түлөө, олон мянган хүнүүдэй тэндэ хосоржо байһанай түлөө бүхы харюусалга дай үүдхэгшэ империалис бүлэгүүдтэ. бусадай хамааралхалгүйлгөөр өөһэдынгөө хэрэгүүдые өөһэдөө шиидхэхэ гэдэг баатар габьяата вьетнам арадай эрхыень зэбсэгэй хүсөөр хаһахые хүсэгшэдтэ тудаха байха.

Гэхэ зуура бусад арадуудта өөһэдынгөө дура хүсэл хүсөөр баадхаха гэжэ һанаашалагшад тон ехээр эндүүрнэ. Вьетнамда эсэргүү үни удаан, хэрзэгы шэрүүн дай хэбэшье, интервентнүүдэй бүхы һэдэлгэнь урагшагүйдэн буруу һүрэнэ. Вьетнам арад үнэн зүб хэрэгэй түлөө тэмсэнэ. Эдэнэр өөһэдынгөө сүлөөтэ, бэеэ дааһан байдал хамгаална. Вьетнамай арад зондо эсэргүү эзэрхэг түримхэй ябуулгаяа болюулха гансахан аргын үлэһые эзэрхэг түримхэйшүүлэй ойлгохоор саг болоо.

Дүтын Зүүн зүг тушаа хэлэбэл, араб оронуудай газар дайда дээрэһээ Израилиин сэрэгүүдые гаргаһанай үндэһөөр лэ эндэхи хёмороое зайсуулжа болохо байна. Аюулгүйн Соведэй ноябрьда гаргаһан шиидхэбэри иимэл зорилго табиһан байха юм. Израилиин түримхэйшүүл тус шиидхэбэрие дүүргэлгэһээ хулжан зайсажа болохо гэжэ багсаабал, тон ехээр эндүүрнэ.

А. Н. Косыгин ядерна зэбсэг тараахагүй тухай договор баталха асуудалай удха шанарые онсолон тэмдэглэбэ. Энэ хадаа бүхы арадуудай, дэлхэйн бүхы оронуудай ашаг туһада хабаатай айхабтар шухала асуудал болоно гэбэ.

Хоёр ороной хоорондын харилсаае хүгжөөлгэ тушаа тогтон хэлэхэ зуураа, Советскэ правительствын толгойлогшо иигэжэ мэдүүлбэ:

Ирантай экономическа харилсаа холбоогоо удаан саг соо хүгжөөхөөр хараалан түсэблэнэбди. Совет Иран хоёрой хоорондын харилсаае бэхижүүлхэ хараа бодол элдэб ушар байдалһаа дулдыданагүй. Советскэ Союз Иран хоёрой хоорондын холбоон саашадаа улам үргэдхэгдэхэ, бэхижүүлэгдэхэ, бүри түгэс бүрин болохо байха гэжэ һананаб. Энээнэй тулада шухала аятай һайн арга боломжонууд манда бии. Манай гүрэнүүд — хүршэнэр болоно. Мүн ехэ зайшье бидэндэ һаад болоногүй. Түгшүүрил тохёолдуулхаар, харилсан этигэлсэлгээ батадхалгада һаад ушаруулхаар арсалдаатай асуудалнууд оронуудаймнай хоорондын харилсаанда байхагүй. Совет арад Иранай арад зондо өөрынгөө һайн хүршын, ханиин гуримаар хандадаг, эб эетэй ажаһуухые, харилсаа холбоотой байхые хүсэдэг.

Обед хани халуун оршон байдалда үнгэрбэ.

СОВЕТ-ВЕНГЕР ХАНИ ХАРИЛСААН УЛАМ БЭХИЖЭНЭ

Фашис булимтарагшадһаа Венгриин сүлөөрһөөр 23 жэлэй ой апрелиин 4-дэ гүйсэхэнь. Совет, венгер арадуудые аха дүүгэй хани барисаанай, үнэн зүрхэнэй мэдэрэл холбодог. Совет-венгер хани харилсаан ажабайдалай алишье талада аша туһатайгаар хүгжэнэ.

Советскэ Союзай, арадай засагта Венгриин министерствэнүүд, шэнжэлгын институдууд, предприятинуудай хоорондо бата бэхи холбоон байгуулагданхай. Хоёр ороной мэргэжэлтэд радиогой, металлургиин, хими болон нефтиин, энергетикын ба бусад һалбаринуудай талаар гурбан зуугаад үйлэдбэриин техническэ асуудал сугтаа шэнжэлэн шиидхээ. һуралсалайшье, гэгээрэлэйшье талаар һони һонин харилсаан бэелүүлэгдэнэ.

Венгриин 40 дээдэ һургуулиин мянгаад студентнэр энэ жэл манай орондо ерэжэ, практика гараха юм. Мүн эды шэнээн совет студентнэр аха дүү оронойнгоо дээдэ һургуулинуудта практика гарахаяа ошохо.

Совет-венгер харилсаанай хүгжэлтэдэ Совет-Венгер хани барисаанай бүлгэм ехэ үүргэ дүүргэдэг. Энээнэй ажал ябуулгада мянгаад эмхи зургаан, предприяти, дээдэ һургуулинууд хабаадана.

С. ЛУБО,
С. ШИШКОВ.
ТАСС-ай корр.

ФОТОРЕПОРТАЖ

ОТАРАНУУДАЙ АМЖАЛТА

Ахалагша хонишод Балма Будацыренов Даша Жамьянов хоёр хаяа халхан ажаһуудаг, ажалладаг юм. Эдэ хоёрой отарануудынь «Дружба» колхозой хоёрдохи отделенидэ зэргэлэн оршоно. Эдэнэй ажал һайнаар мэдэхэгүй хүн абаһаар хонишод хамта хүдэлнэ гэжэ һанажа болохо. Ушар юуб гэхэдэ, энэ хоёр отарын хонишод бэе бэедээ арга шадал соогоо туһалалсадаг байна бшуу.

Эндэхи хонишодой эбтэй эетэй ажал ходолоо амжалтатай. Жэшээнь, нүхэр Будацыреновэй отара дээрэхи 100 эхэ хонин бүриһөө 98 хурьган абтаад, гарза хоролтогүйгөөр түлжүүлэгдэжэ байнхай. Отарын хонишод үшөө арба гаран хурьга абахаар хараална.

Харин Даша Жамьяновай отарын 639 эхэ хониноо 600 гаран хурьган абтаад байна. Эндэ үшөө арба гаран хонин түрэхэ юм. Энэ отара дээрэ ойн баярай жэлдэ ВЛКСМ-эй ЦК-гай значогоор шагнагдаһан залуу коммунистка Нина Жамьянова, Октябрина Дамбаева, Цырема Бадмаева гэгшэд ажаллана. Харин нүгөө отарэ дээрэнь Цырема Занова, Эрдэнижаб Афанасьев, Самбу Будацыренова гэгшэд хүдэлнэ. Эдэнэр бултадаа ажалаа һайнаар мэдэхэ болоһон хонишод юм.

Энхэ-Талын энэ хоёр отарын хонишодой мүнөө жэл ажалдаа амжалта түйлахань дамжаггүй.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: (нэгэдэхи)—Даша Жамьянов **(зүүн гарһаа)** Бадма Будацыренов хоёр, (хоёрдохи) Нина Жамьянова.

Г. РИНЧИНО,
манай корр.

Хяагтын аймаг.

...ОНИШОД! РЕСПУБЛИКЫН ГАЗЕТЭНҮҮДЭЙ, „БАЙГАЛ" ЖУРНАЛАЙ ДУРАСХААЛТА ШАНГУУДТА ХҮРТЭХЫН ТҮЛӨӨ МҮРЫСЭЕ!

...ҮРЫСЭЕЛ ДАА, ЯАХА ҺЭМ

...аймагай суута хонишон Цыдып Дылгырович Бад... доторос хонишодой дунда социалис мүрысөө үүсхэ... Мүнөө зуун эхэ хонин бүриһөө 113 хурьга абаад, гарза... ...үлнэ. Өөрынь социалис уялга—зуун эхэ хонин бү... хурьга абаха, 4,5 килограмм ноо҇о хайшалха гэһэн ...жэлнүүдтэшье бэһал эрхим амжалта түйладаг һэн. ...Бадмаевай бэшэг доро толилбобди.

...түрүү хонишодой ...-Доржо Гимниндар...ээр республикымнай ...мүн «Байгал» жур...нуудай коллекти...оройнгоо хонишо...алис мүрысөө дэл... тон һайшаалтай ...хөөрөөшье хони... олошоруулха, хям... абаха, торгон ноо...алха зорилго нэн ...ой оролдолго, ша...дана бшуу.

Манай совхозой хонишод бараг амжалта түйлаа. Түсэбэй ёһоор бүхы дээрээ 6500 хурьга абаха ёһотой һэмди. Энэ түсэб дүүргэгдээ. Хонишод О. Бадмадоржиев, Б. Цыбиков, И. Тарадеев гэгшэд зуун эхэ хонин бүриһөө 100 хурьга абаһан суутай.

Нүхэр Гимниндармаевай уряае бүхы сэдьхэлээрээ дэмжэн, республикын хонишодой социалис мүрысөөндэ оролсохоор бэлэнби гэжэ мэдүүлхэ хүсэлтэйб. Гансашье тоггоогдоһон тэрэ үнэтэй сантэй шангуудтын заабол хүртэхын түлөө оролдохо бэшэ, харин мүрысэхэдэмнай ажал урагшатай ябадаг ха юм.

Би нүхэртөө 500 гаран хони харадагби. Хурьга абалгын халуун түлэг соо туһалагшанартай хүдэлдэгби. Бэшэ тээнь өөһэдөөл хонидоо харагшабди. Хониднай искусственна аргаар үрэжүүлэгдэнэ. Намартаа хүйтэн болохоһоо урид хонидоо һайсахан таргалуулхада һайн агша. Хурьгадынь томо, тарганууд гарадаг, тиимэһээ үбшэншье хүрэхэгүй, түргэн түлжэдэг.

Хонидой байра досоогоо нэгэ жэгдэ температуратай байхадаа, ноо҇ондонь һайн. Дэн халуун һаань, ноо҇ониинь гуужаха. Юрэдөөл алишье талаһаа харууһан, оролдолго, ажал хэрэгтэйл гээшэ.

Бидэ мүнөө хамта 612 хурьга абаад түлжүүлжэ байнабди. Гэбэшье саг үшөөл эртэ. Теэд даалгагдаһан ажалдаа үнэн зүрхэнһөө хандаал һаа, хүн һанаһандаа хүрэжэ, һарбайбанаа баригдаг гэшэ. һайсал оролдоо зон бэзэдги.

Хурьга түлжүүлгээр, ноо҇о хайшалалгаар, бэлшээриин үедэ хонидоо таргалуулгаар мүрысэхэдэмнай хамаагүй. Мүрысэел даа, яаха һэм.

Республикын бүхы хонишодто ажалай үндэр амжалта түйлахыень хүсэнэб.

Ц. БАДМАЕВ,
Яруунын совхозой нэгэдэхи отделениин ахалагша хонишон.

Намжил Бадмаевна Банзаракцаева ажалша бэрхэ хонишон гэжэ Хяагтын аймагай Погранична совхоз соогоо суурхаһаар үнинэй. Энэ нүхэрые үнэн сэхэ ажалайнь түлөө нютагайнь зон Буряадай АССР-эй Верховно Соведтэ депутадаар дэбжүүлэнхэй. Байгша ондошье энэ хонишон түл эрхим һайнаар абажа байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Н. Банзаракцаева.

М. НАМЖИЛОВАЙ фото.

УРМАТАЙ

Нииты малай ашаг шэмэ эрид дээшэлүүлхэ зорилгын табигдаад байхада манай колхозой хоёрдохи отделениин һаалишад нёдондо дээшэлүүлэгдэһэн уялгануудые абаа бэлэй. һаалишаднай түхэреэн жэл соо оролдожо ажаллаһанайнгаа ашаар Агууехэ Октябриин 50 жэлэй хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртөө.

Эндэхи һаалишад энээгээрээ һанаагаа амарангүй, мүнөө бүри ехэ һү һаахын түлөө тэмсэжэ байнхай. Тэдэнэр эдэ үдэрнүүдтэ һү һааха кварталайнгаа түсэб, мүн һү гүрэндэ худалдаха кварталай түсэб холо урид дүүргэбэ.

Гүүртын түрүү һаалишад Мария Жигжитова, Галина Буянтуева, Елена Кулькова, Цыбик-Дулма Гырылова болон бусад мүнөө үнеэн бүриһөө сүүдхэдээ дунда зэргээр 8—10 литр һү һаана.

Энэ жэлдэ гүүртын үнеэдэй харууһалга, эдеэлүүлгэ хэзээ хэзээнэйхиһээ һайн болонхой. Гүүртые даагша һаалишадай ажал зүбөөр эмхидхэнэ. һаалишад малаа зоотехническэ заабариин ёһоор эдеэлүүлнэ.

Нүхэр Цыренов гүүртын һаалишадай дунда агитатораар ажалладаг. Тэрэ ходоодоо гүүртэ дээрээ һонирхолтой хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэнэ, лекци уншана.

Гадна колхозой правлени ажалдаа шалгарһан һаалишадые ходол урмашуулжа байдаг.

Эдэ бүхы ажал хэрэгүүд һаалишадай амжалтада нүлөөлнэ.

П. САГАЛЕЕВ,
Зэдын аймагай «Коммунизм» колхозой хоёрдохи отделениин партийна эхин организациин секретарь.

ГАБШАГАЙ АЖАЛАЙ ҮРЭ

Март һарын туршада ехэ модо бэлэдхэхэ, шэрэхын түлөө ехээр оролдоһон Байгалай леспромхозой модошод кварталайнгаа түсэбые болзорһоонь дүрбэн хоногоор урилшалан дүүргэбэ.

Ажалай эмхидхэл һайжаруулһанай, машина, тракторнуудаа ашагтай һайнаар хэрэглэһэнэй ашаар амжалта түйлагдаа. Кварталай түсэбһөө гадуур хэдэн мянган кубометр модон бэлэдхэгдээ.

Нүхэд В. М. Паршуковой, И. С. Костенковой, Н. В. Русинай, В. Н. Александровой, В. В. Поповой дадагар бага комплексно бригаданууд ажалай вахтада жэгээжа, заабаряа үдэр бүхэндэ 115—120 процент дүүргэнэ.

П. ТЮРНЕВ.

Республикын колхоз, совхозуудай инженер-механигуудай зүблөөн

ОНЬҺОН МАШИНЫН ХҮСЭ УЛАМ ҮРГЭНӨӨР ХЭРЭГ

КПСС-эй обкомой секретарь нүхэр Н. Е. МЕДВЕДЕВЭЙ элидхэлһээ

Хүдөө ажахые хүгжөөхэ тушаа КПСС-эй ЦК-гай мартын (1965 он) Пленумэй, партиин XXIII съездын хараалһан хэмжээнүүдые бэелүүлэн, республикымнай хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд ойн баярай жэлдэ колхоз, совхозуудай экономико хүгжөөхэ талаар нилээд ехэ юумэ хээ. 1967 ондо хүдөө ажахын продуктнууд хэзээ хэзээнэйхиһээ ехээр үйлэдбэрилэгдэһэн. Республикын колхоз, совхозуудта 1966 онойхитой жэшэхэдэ нёдондо 11,2 процент ехэ продукци абтаа гээшэ.

1967 ондо хүдөө ажахын ургамалнууд агротехническэ эрхим болзорто таригдажа, таряалангай 82 процентдэнь һайн сортын үрэһэн хэрэглэгдээ. 142 мянган гектар шэниисэ шэлэгдэмэл томо үрэһөөр таригдаһан. Нилээд ехэ тарилгын буртаг ногоон химическэ аргаар усадхагдаа. Таряалан дээрэ 27 мянган тонно минеральна үтэгжүүлгэ тараагдаһан байна. Мүн зүб севооборотуудые баримталха, газарай хүрьһэ хамгаалха, мелиоративна барилга хэхэ талаар ехэ хүдэлмэри бүтээгдэһэн. Гансал мелорациин болон уһанай ажахын министерствын зүгһөө уһа намаг хатааха ба бусад мелиоративна хүдэлмэридэ жэл соо 3 миллион 700 мянган түхэриг гүрэнэй мүнгэн гаргашалагдаа.

Эдэ бүгэдын ашаар нёдондо бүхыдөө 521,5 мянган тонно ороохо тарян абтаа гэхэ гү, али гектар бүриһөө 10,3 центнер ургаса хуряагдаһан байха юм. Хэды бэрхэшээлтэй намар болоошье һаа, хүдөөгэй ажалшад ургасаяа эмхитэйгээр хуряажа, гүрэндэ таряа тушааха түсэбөө амжалтатайгаар дүүргэһэн. Эхэ ороной амбаарта 135,9 мянган тонно ороохон тушаагдаа гэхэ гү, али түсэбһөө гадуур 45,9 мянган тонно оруулагдаһан. Илангаяа Бэшүүрэй, Зэдын, Хяагтын аймагуудай таряашадай хубита энээндэ ехэ.

Республикын колхоз, совхозуудта хартаабха ургуулха, гүрэндэ худалдаха талаар зарим тэды амжалта туйлагдаа. Үнгэрһэн жэл гүрэндэ 24 мянган тонно хартаабха худалдагдаа гэхэ гү, али 1966 онойхиһоо 65 процент ехэ болоно.

Мал ажалайшье талаар муу байгдаагүй. Гүрэндэ мал ажалай продуктнуудые худалдаха түсэб бүхы зүйлөөр дүүргэгдэһэн. Нёдондо хүдөө ажахын продуктнуудые гүрэндэ худалдаха түсэбөө республикын бүхы аймагууд тоонойн бэелүүлжэ шадаа.

Үнгэрһэн жэлэй үшөө нэгэ һайн дүнгынь юуб гэхэдэ, колхоз, совхозуудай экономико нилээд бэхижээ. Совхозууд продукци урдынхиһаа ехээр абажа, ороохо таряа, һү болон бусад продуктнуудай өөрынь үнэ сэн хямдаруулһан байха юм. Колхозуудай мүнгэн олзо оршонь 56.410 мянган түхэригтэ хүрэжэ, 1966 онойхиһоо 10 процент дээгүүр байба.

Хүдөө ажахын үйлэдбэрине ашаг үрэ ехэтэй болгохо, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ, продукциин өөрынь үнэ сэн хямдаруулха талаар ажал ехэтэй хүдэлмэри оньһожоруулха, үйлэдбэридэ хими, электрын элшэ хүсэ хэрэглэхэ гээшэ ехэ удха шанартай байна. Тиимэһээ таанадай, инженернүүдэй, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдэй, механизаторнуудай үүргэ айхабтар ехэ.

Һүүлэй жэлнүүдтэ колхоз, совхозуудта техникэ олоор абтажа, хүдөө ажахын ургамалнуудые тариха, ургуулха хүдэлмэри гол түлэб машинын хүсөөр хэгдэнэ. Мүнөө үедэ газар элдүүрилхэ, тарилга хэхэ, ороохо таряа болон силосно ургамалнуудые хуряалга хүсэд оньһожоруулагданхай.

Колхоз, совхозуудай үйлэдбэрине оньһожоруулха хэрэгтэ парти, правительствамнай ехэ анхарал табина. Энэ шухала зорилгые шиидхэхэ материально-техническэ хүсэн манайшье республикада бии болонхой. Таряалангай 100 гектар бүридэ 83 моринной хүсэтэ техникэ хүдэлгэгдэнэ гэхэ гү, али 1960 онойхиһоо 1,4 дахин ехэ болонхой. Техникын элбэг болоод байхада тарян ажалай бүхы хүдэлмэрине богони болзорто хэжэ, баян ургаса абаха арга олгогдоһониинь элитэ.

Байгша ондо республикымнай колхоз, совхозуудай таряалан дээрэ 6 мянга гаран трактор, 3000 шахуу ороохоной комбайн болон хэдэн арбаад мянган бусад машинанууд хүдэлгэгдэхэ юм.

Зорилго юуб гэхэдэ, бии байгаа энэ хүсэ ехэтэ техникээ гүйсэдөөр хэрэглэжэ, колхоз, совхозуудта хүдөө ажахын продуктнуудые бүри ехээр абаха хэрэгтэй. Мухар-Шэбэрэй аймагай «Искра», «Заганский» колхозуудай, Хяагтын аймагай «Родина» колхоз болон бусад ажахынуудай дүй дүршэл юу харуулнаб гэхэдэ, тэндэ техникээ бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглажа, ороохо таряа болон бусад ургамалнуудые һайнаар ургуулжа, тарян ажалай продукциин өөрынь үнэ сэн хямдаруулжа шададаг байха юм. Эдэ ажахынуудта жэл бүри техникэнь һайнаар ашаглагдана.

Мухар-Шэбэрэй аймагай «Коммунизм» колхозой П. Н. Челночковой, тэндэхи «Заганский» колхозой С. Р. Мироновой, «Искра» колхозой Е. А. Митрофановай, Хяагтын аймагай Ранжуровай нэрэмжэтэ колхозой Н. Ч. Цыдыпыловэй, Байгалай совхозой К. С. Кобылкинай, Зэдын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой Е. П. Бутаковой, тэндэхи Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ колхозой Д. Д. Цыденжаповай болон бусадай даадаг тракторна бригаданууд жэл бүри баян ургаса абажа шадана. Эндэ механизаторнуудынь олон жэлдэ хүдэлжэ, дүршэл шадабари ехэтэй болонхой. Тэдэнэр ажалаа нарииваар эмхидхэжэ, агротехникэ баримталжа, техникээ саг соонь тарилгын хүдэлмэридэ горитой бэлдэжэ, тракторнуудаа хоёр халаанда хүдэлгэжэ, нэгэ газарта олоорнь ябуулжа, ажалай һайн амжалта туйлана. Эдэ бригаданууд жэлдээ гектарай 16—19 центнер ороохо таряа хуряадаг заншалтай. Продукциинь өөрынь үнэ сэн республикын дунда зэргынхиһээ нилээд хямда байдаг.

Тиигэбэшье зарим газарта тракторна бригадануудые эмхидхэхэ гэһэн эрилтэдэ хайша хэрэгээр хандаһан, миил ёһо дүүргэһэн ябадал үзэгдэнэ. Саарһан дээрэ тиимэ бригадачууд бии болгогдоод лэ зогсоноо.

Тракторна бригадануудые эмхидхэлэй талаар бэхижүүлхэ, хүдэлмэриин технологическа карта саг соонь табижа, саг сагта хэгдэхэ хүдэлмэриин түсэб тодорхойлогдожо, тракторна агрегадуудай ябаха маршрут зохёохо гэһэн эрилтэ дүүргэгдэнэгүй. Тиимэ бригадануудта техникэнь саг соогоо һайн шанартайгаар заһабарилагданагүй, муугаар хадагалагдана. Эдэл шалтагаанһаа боложо, Сэлэнгын, Баргажанай, Яруунын, Захааминай аймагуудай зарим ажахынуудта һүүлэй табан жэлэй туршада трактор бүхэнэй бүтээсэ 60—75 гектараар доошолноо.

Яахадаа иимэ байдал тохёолдоноб? Нэн түрүүн инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдэй зүгһөө хиналта һула байна. Механизаторнуудай ажалые научна гуримаар эмхидхэхэ, тэдэндэ бодото туһаламжа хүргэхэ байгаад, запасной частьнуудые «бэдэржэ», үнэтэ сагаа алдана. Теэд энэ «бэдэрэлгэнь» ажахынуудта нилээд хохидолтой байха юм. Инженер-механигуудые энэ үлүү хэрэгһээ болюулха талаар «Сельхозтехникэ» нэгэдэлэйхид үгээ хэлэхэ ушартай.

Саашадаа колхоз, совхозуудай инженернүүдэй үүргэ, харюусалгые дээшэлүүлхэ, хүдөө ажахын үйлэдбэрине, илангаяа малай фермэнүүдэй ажал ехэтэй хүдэлмэрине оньһожоруулха, колхоз, совхозуудта бии байгаа техникэ зүбөөр, бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглаха тушаа элидхэлшэ тогтобо. Жэл бүри олон трактор, комбайн болон бусад машинанууд хэрэглэлһээ гараа гээд хаягдана. Жэшээнь, нёдондо 457 трактор, 249 комбайн, 221 автомашина, 623 сеялкэ, 491 косилка, силос хуряадаг 98 комбайн тооһоо гаргагдаа. Илангала Улаан-Үдын, Кабанскын, Яруунын, Зэдын аймагуудта техникэ сагһаа урид гарһаа гаргагдана.

Сабшалан, бэлшээри һайжаруулха ажал ехэтэй хүдэлмэри оньһожоруулагданагүй, мүнөө дээрээ энэ хүдэлмэри хүрзэ барина луговодуудта-үбгэдтэ даалгагданхай. Эндэ колхоз, совхозуудай инженернүүд баһал зэмэтэй. Иимэ байдалые тэсэхын аргагүй. Колхоз, совхоз бүхэндэ сабшалан һайжаруулха тусхай оньһожоруулагдаһан бригада, звенонуудые бии болгохо, энэ хүдэлмэридэ «Сельхозтехникын» хүсэ ехэтэй техникэ һайнаар хэрэглэхэ тушаа элидхэлшэ анхараа.

Удаань элидхэлшэ гол анхаралаа малай фермын ажал ехэтэй хүдэлмэри оньһожоруулха асуудалда хандуулба.

— Мүнөө үедэ колхоз, совхозуудай инженернүүд энэ шухала асуудалда анхарнагүй, өөрынгөө гол уялга гэжэ тоолоногүй, — гээд элидхэлшэ тэмдэглээ. — Энээн дээрэһээ малай фермын хүдэлмэри тон багаар оньһожоруулагданхай. Жэшээнь, 1967 ондо бүхы үнеэдэй миил 9 процентнь машинаар һаагдаа, үхэр малай 35 процентнь оньһон аргаар уһалагдана, малай байра сооһоо аргал шэбхэ гаргаха хүдэлмэриин 9 процент, тэжээл малда тараалга —8 процент, тэжээл буйлуулга — 18 процент оньһожоруулагданхай. Малай фермэнүүдэй ажал ехэтэй хүдэлмэри үргэлжэдэнь оньһожоруулха хэрэг тоогдоногүй. Энэ талаар малай байрын проект зохёодог зургаанууд эдэ бүгэдые хараадаа абанагүй. Бэлэн болоһон проектнүүд хүдөө ажахын министерствэдэ, ажахынуудта зүбшэн хэлсэгдэнэгүй.

Ажахын зарим хүтэлбэрилэгшэд өөһэдынгөө дураар проектдэ элдэб хубилалта хэдэг муутай. Мүн ямаршье проектгүйгөөр барилга хэдэг баримтанууд Захааминай, Түнхэнэй, Хяагтын, Улаан-Үдын аймагуудта ушарна.

Малай фермэнүүдые оньһожоруулха түсэб даабаряа «Сельхозтехникын» барилгын-монтажна управленинүүд, «Бурятцелинстрой» трест дүүргэнэгүй, тэдэнэрэй хэһэн хүдэлмэриин шанар хангалтагүй.

Олохон ажахынууд малай фермэнүүдые оньһожоруулха түхеэрэлгэнүүдые худалдажа абаад, хэдэн жэл тодхонгүй байдаг. Һүүлэй хоёр жэлдэ үнеэ һааха 80 агрегат абтаа һаа, тэдэнэй миил 50-ниинь тодхогдоо нэрэтэй. Энэ ехэ үнэ сэнтэй машинануудые хэрэглээгүй байгаашье һаа, продукциин өөрынь үнэ сэндэ хэдэн зуун мянган түхэриг нэмэгдэнэ бшуу.

Республика дотор 639 һаалиин фермэ бии, тэрэнэй 400-ниинь оньһожоруулагдаха зэргэтэй. Теэд колхоз, совхозуудта, «Сельхозтехникын» предприятинуудта 550 инженер, техникүүд тоологдоно. Хэрбээ инженер, техник бүхэнэй нэгэ-нэгэ фермэ даажа абаад, тэндэхи хүдэлмэри оньһожоруулаа һаань, хэды ехэ юумэн хэгдэхэ байгааб.

Хойшодоо колхоз, совхозуудай үйлэдбэрие тусхай шэглэлтэй болгохо зорилготой нягта холбоотойгоор энэ хүдэлмэри ябуулагдаха ушартай. Тиимэ томо фермэнүүдэй бии болоходо малшадай оньһожоруулагдамал бригаданууд, тэжээл буйлуулха ехэ цехүүд, тэжээл тарааха, байра сэбэрлэхэ хүсэтэ машинануудай хэрэгтэй байһаниинь элитэ. Энээндэ ажахын хүтэлбэрилэгшэд, инженернүүд мүнөөнһөө бэлдэхэ ушартай.

Колхоз, совхозуудые электрын элшэ хүсөөр хангаха талаар һүүлэй жэлнүүдтэ ехэ хүдэлмэри хэгдэнэ. Мүнөө республикын 124 колхоз, совхозуудай 117-ниинь гүрэнэй энергосистемэһээ электрын элшэ хүсэ абана. Гансал Ахын, Баунтын аймагуудай 6 колхоз, Туранай совхоз өөһэдын дизельнэ станцинуудтай байха юм. Колхознигуудай, совхозуудай хүдэлмэрилэгшэдэй 99,5 процентнь электрын хүсэ хэрэглэдэг болонхой. Теэд электрын хүсые үйлэдбэридэ хэрэглэхэ талаар дутагдалнууд олон. Абажа боломоор электрын элшэ хүсэнэй миил 20 процентнь хэрэглэгдэнэ гээшэ. Ажахынуудта мянгаад электродвигательнууд заһагдаха болоод миин хэбтэнэ. Энэ талаар республикын «Сельхозтехникэ» болон «Бурятэнерго» нэгэдэлэй предприятинууд тэдэндэ туһалха уялгатай.

Саашань элидхэлшэ автомашинануудые, мөөртэй тракторнуудые юумэ зөөлгэдэ зүбөөр хэрэглэхэ тушаа тогтоо.

Элидхэлэйнгээ түгэсхэлдэ нүхэр Медведев механизаторнуудые һургаха, тэдэндэ бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлхэ арга олгохо, механизаторнуудые түлбэриин талаар урмашуулха тушаа хэлээ.

Республикын колхоз, совхоз бүхэндэ дунда зэргээр 50—60 трактор, 20 комбайн, 30—35 автомашина, хэдэн зуун бусад машина тоологдоно. Энэ техникые зүбөөр, ашаг үрэ ехэтэйгээр хэрэглэхэ гээшэ хүдөөгэй инженернүүдэй нэрэ хүндын хэрэг, арюун уялгань мүн.

• • •

Удаань колхоз, совхозуудта машина техникые зүбөөр, бүтээсэ ехэтэйгээр ашагладаг болохо арга замууд тухай республикын хүдөө ажахын министрэй орлогшо **С. С. Автушенко** тобшохон элидхэл хээ.

— Һүүлэй жэлнүүдтэ ажахы бүхэндэ трактор, машинануудай ехэнхидээ шэнэлэгдээ, олошороошье һаа, ажалай бүтээсэ ёһоор дээшэлнэгүй. Туктораар хэһэн ажалай хэмжээн зарим тэды доошоо ороо. Жэшээлхэдэ, 1965 ондо трактор бүхэнөөр 393 гектар зөөлэн хахалалга хээ һаа, нёдондо тэрэнь оройдоол 370 гектар болоо.

Трактор, машинанудай эбдэржэ һаатаха ушар олон. Тэрээнһээ уламжалан таряалан, сабшалан дээрэхи хүдэлмэри хаһа сагтаа хэгдэнэгүй, гэдэргэ татагдана. Гадна машина техникэ ашаглалгын гаргаша ехэ боложо байна. Эдэ бүгэдын гол шалтагаан юуб гэхэдэ, ажахынуудта техникэ харюусалгагүй, муугаар хадагалагдана. Зарим колхоз, совхозууд хабар, намарай ехэ хүдэлмэриин һүүлдэ машина, зэмсэгүүдээ нэгэ газарта суглуулжа, бүхы заабариин ёһоор тоһодожо, сэбэрлэжэ, һайнаар хадагалдаггүй. Тэрэнһээл боложо, техникэнь сагһаа урид элэнэ, эбдэрнэ, задалагдажа хаягдана, хэрэглэмжэһээ гарана. Олонхи ажахынууд трактор, машинадаа техническэ харууһа саг соонь хэхээ болишонхой. Тусхай мэргэжэлтэй мастер-заһабарилагшадаар трактор, машинада харууһа хүүлдэг болохо түрүү онол аргашье тоогдоногүй. Илангаяа трактор, машинаар хэһэн хүдэлмэриин тоо бүридхэл ёһоор хэгдэнэгүй, тэдэнэй тус бүридэ хэды шэнээн тоһо, түлишэ, зөөри, хэрэгсэл гаргагданаб гэжэ тоолодоггүй байна. 8—10 тракторай бригаданудта ондоо ажалһаа сүлөөлэгдэһэн тусхай бригадирнуудые табиха гэһэн эрилтые олонхи ажахынууд дүүргэнэгүй.

Нүхэдүүд! Бии байгаа бүхы трактор, машинануудые зүбөөр ашаглаха, һайнаар заһабарилха, ёһоор хадагалха гээшэ мүнөөдэрэй гол зорилго. Энээнһээл тарян, мал ажалай саашанхи хүгжэлтэ сүм дулдыдаха ха юм.

Колхоз совхоз бүхэндэ техникые түхэрээн жэл соо наралгүй һубарюулан заһабарилжа байдаг болохо саг ерээ. Тиихэдээ тэдэниие заабол тусхай һайн, бүхы түхеэрэлгэтэй «Сельхозтехникын» мастерскойдо гү, али заводто заһабарилха ёһотой. Харин бага зэргын заһабари байра дээрэнь хэхын тула колхоз, совхоз бүхэндэ таатай зохид мастерскойнуудые түхеэрхэ байна. Хүдэлжэ байһан тракторта техническэ харууһа ябууд түргэн хэхээр тусхай пунктнуудые бригада бүхэндэ бии болгохо шухала.

Саашань нүхэр Автушенко, ажахы бүхэндэ трактор, машина хоёр халаанда хүдэлгэдэг болохо, механизаторнуудые олоор һургаха, мэргэжэлынь дээшэлүүлхэ, тэдэниие һайн гэр байраар хангаха тухай тогтожо хэлээ. Мүн техникые бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлгэхын тула агрегадые зүбөөр бүридхэхэ, трактор, машинадаа тоһо, түлишэ һайнаар шүүжэ, сэбэрлэжэ хэхэ гэхэ мэтэ асуудалнуудта тогтоо.

Трактор, машинануудые капитальнаар заһабарилха асуудалаар республикын «Сельхозтехникэ» нэгэдэлэй түрүүлэгшэ **С. Г. Довгань** элидхээ. Һүүлэй жэлнүүдтэ республика дотор техникэ заһабарилха 17,5 мянган дүрбэлжэн метр хэмжээтэй мастерскойнууд бии болонхой. Теэд олохон ажахынуудһаа гарһаа гаргагдашаһан, олон детальгүй тракторнууд заһабаридаа орожо, тэрэнэй заһабарилгын үнэ сэн ехэ болоно. Илангаяа Зэдын аймагай ажахынуудһаа ехээр муудашаһан тракторнууд асарагдана. Тиимэһээ нормын ёһоор тракторай хубинуудай 30 процентнь һэлгэгдэхэ байбал, бодото дээрээ 60—67 процентнь шэнэлэгдэнэ гэжэ тэрэ хэлээ.

Саашань нүхэр Довгань запасной частьнуудые ажахынуудта абаашажа үгэдэг болоһон тухайгаа хэлээ. Энэ ушарта колхоз, совхозуудай инженернүүд запчастинуудые бэдэржэ, үнэтэ сагаа алдахагүй болоно. Мүн иимэ аргаар минеральна үтэгжүүлгэ ажахынуудта абаашагдажа үгтэхэ юм.

Заһабарилгын шанар һайжаруулха, үнэ сэнгыень хямдаруулха асуудалда тогтоходоо, нүхэр Довгань заһабарилгын мастерскойнуудые тусхай шэглэлтэй болгохо, тэндэ ямар нэгэн машина, трактор заһабаридаг байхаар хараалагдана гэбэ.

НООҺО ХАЙШАЛХА ТОМО ПУНКТ

(Мухар-Шэбэрэй аймагай хүдөө ажахын управлениин главна инженер нүхэр СМОЛИН

Һүүлэй жэлнүүдтэ манай аймагай ажахынуудта хонидой нооһо хайшалха томо пунктнууд түхеэрэгдэжэ байна. Тэрэнэй алишье талаараа ашатай байһаниинь элишэлэгдэнхэй.

Жэшээнь, «Знамя Ленина» колхоз 40 мянган хони, хурьгадаа нэгэ пунктда хиргадаг. Эндэ хушалтатай тусхай байра түхеэрэгдэнхэй. Тэрэнь гурбан ехэ таһалгатай. Байрын хоёр захын таһалгада хонид хиргагдана, дундань нооһо тушаажа абадаг, илгадаг, ябталдаг. Илгагдаһан нооһо шанараарнь суглуулха байранууд бии. Нооһо илгаха стол, лаборатори, нооһо ябталха пресс, шэгнүүр тодхогдонхой. Хайшашан бүхэнэй хиргаһан хонидоо хаажа байха хорёо байха. Мүн хоёр мянган хони хяаха һарабшатай хорёо баригданхай.

Энэ пунктда 100 электро-хайша хүдэлгэгдэдэг, хамта 160 хүн ажалладаг. Дүрбэн хайшашан бүхэндэ хони барижа үгэхэ нэгэ хүн табигдана. Гадна лаборантаар 4 хүн, нооһо зөөхэ 10, нооһо илгаха — 4, тоо бүридхэгшэд 2, хайша хурсадхаха, тааруулан заһаха—8 хүн ажаллана. Мүн нооһо ябталха, гаршагыень бэлэхэ хүнүүд бии.

Үглөөнһөө үдэшэлэн болотор эндэ 3,5—4 мянган хонин хиргагдана. Хайшашан бүхэн дунда зэргээр үдэртэ 42 хони хайшална, бэрхэшүүл 80—90 хүргэдэг.

Нёдондо энэ колхоз хүдэлмэриин 10 үдэртэ 26 мянган томо хони, 20 мянган хурьга хайшалжа дүүргэһэн байна. Үдэртэ дунда зэргээр 3,6 мянган хони, хурьган хиргагдаһан.

«Нэхыһээ» мултарһан хонид тэрэ дороо креолинаар угаагдана. Эндэ баһа оньһожоруулагдамал ванна түхеэрэгдэнхэй. Тиимэ ваннын утань 31 метр, үргэниинь 1,35, гүнзэгынь 2 метр байха юм. Ванна соо 60 кубометр уһан ородог. Уһаниинь ууралаар халаагдана.

Хони угаадаг иимэ түхеэрэлгэ барихада 3131 түхэриг мүнгэн гаргашалагдаһан байна. Иимэ ванна соо 7 часай туршада 5,5—6 мянган хонин, 1200 үхэр угаажа болохо юм.

Томодхогдоһон пункт, оньһожоруулагдамал томо ванна түхеэрхэдэ экономическа талаараа айхабтар ехэ аша үрэтэй. «Знам[...] нёдондо хонидоо [...] шалжа, гүрэндэ [...] худалдаха түсэбө[...] бүриһөө 3 килограм[...] һо хайшалһан бай[...] 362 мянган түх[...] абаа. Пунктда аж[...] 4920 түхэриг сал[...] түхэриг нэмэлтэ [...] рюулагдаа. Мүры[...] Пелагея Рымарева [...] хони хайшалжа, 1[...] 213 түхэриг шан[...]

Хони, үхэр угаа[...] хеэрһэн «Эрдэм» с[...] ленидэ тооложо ү[...] туршада салин хү[...] риг, түлишэдэ—20[...] линда 300 түхэриг, [...] 93 түхэриг алмаг[...] хыдөө 957 түхэр[...] дээ. Ажалай үдэрө[...] ванна хэрэглэһэнэй [...] дахин бага болоо.

Мүнөө үедэ айм[...] нуудта иимэ пунк[...] хеэрэгдэнэ.

ФЕРМЫН АЖАЛ ОНЬҺОЖОРУУЛ[...]

(Улаан-Үдын аймагай «8-е Марта» колхозой түрүүлэгшэ нүхэр КАРГАПОЛЬЦЕВОЙ

Һаалишадай хүдэлдэг сагые хороохо, тэдэнэрэй фермэеэ орхижо ябашадаг баримтануудые усадхаха, залуушуулые тэндэ хүдэлдэг болгохо гээшэ эгээн шухала зорилго болоно. Энэ зорилгые шиидхэхын тула фермын хүдэлмэрине үргэлжэдэнь оньһожоруулха шухала.

Манай колхозой һаалиин фермэдэ ажал ехэтэй гол хүдэлмэринь оньһожоруулагданхай. Байра соохи аргал шабааһа сэбэрлэхэ хамууртай хоёр транспортёр хүдэлгэгдэнэ. Сугларһан шабааһан автомашинаар зөөгдэнэ. Саашадаа тэрэнэй сугларха 500 тонный хэмжүүртэй нүхэ бэлдэхэбди. Тиигэбэл энэ үнэтэ үтэгжүүлгэ жэлдэ нэгэ дахин—хабартаа таряалан дээрэ зөөгдэхэ юм. Энэ ушарта шэбхын шанар алдагдахагүй болоно.

Хоёрдохёор, үнеэд оньһон аргаар һаагдана. Түрүүшээр ёлочко түхэлэй агрегат тодхоод, тэрэнһээ үрэ гаража үгэхэгүйдэнь, 1964 ондо тэрэнээ хубилгажа, үнеэдые байра байрадань һаадаг болообди. 1965 ондо бүхы үнеэдэймнай 35 процент машинаар һаагдадаг байбал, 1967 ондо 60 процентдэ хүрөө. Мүнөө үнеэднай машинаар һаалгада дадажа, һаалишадшье дүршэлтэй болонхой.

Оньһон аргаар үнеэдые һаадаг болоходоо нэн түрүүн һаалишадай хүдэлмэриин үдэрые богони болгохо зорилго табигдаа. Тиимэһээ хүнүүдтэ үнеэдэйнь тооё нэмээгээгүйбди.

Үбһэ, зелёнко, силос байра руу морёор зөөгдэнэ. Гидролизно аргаар буйлуулагдаһан һолоомон баһал боошхоор зөөгдэжэ, һаалишан бүхэнэй һүрэг үнеэдтэ хүрэхөөр тэбхэр хайрсаг руу эюулэгдэдэг. Силос нүхэн сооһоо «Пионер» гэжэ кранаар үргэгдэжэ, шарга дээрэ ашагдадаг.

Фермын байра соо авто-уһалуури тодхогдонхой. Мүн үнеэдэй дэлэн угааха халуун уһан түмэр хоолойгоор ябажа, һаалишан бүхэндэ хүрэнэ.

Үнеэдээ оньһон аргаар һаадаг болоходоо ашаг шэмыень алдаагүй, харин бүри дээшэл[...] Хэрбээ 1965 он[...] процентыень маш[...] хадаа, фермын үн[...] килограмм һүн аб[...] ондо үнеэдэйнгээ [...] һон аргаар һааха[...] 2114 килограмм һ[...] хи үнеэдээ маши[...] Русина, Торгаши[...] риһөө жэлдээ 2[...] грама һү һаана. [...] гаргаша нилээд хо[...] ондо центнер һү [...] үдэр гаргашалагд[...] рэнь 1,1 үдэртөө[...]

Фермын хүдэл[...] оньһожоруулһанай [...] үдэртөө 12 час [...] мүнөө 8—9 час [...]

Фермэдэмнай 17[...] дэлгэгдэнэ. Ферм[...] хеэрэлгэнүүд хүн[...] ланхай. Тэдэ ма[...] гүйгөөр хүдэлгэх[...] ханик табигданх[...]

АША ҮРЭНЬ ЕХ[...]

(Улаан-Үдын мал шахадаг совхозой главна инженер нүхэр ПИВОВАРОВАЙ ү[...]

— Хэдэн зуун шахамал гахайнуудта тэжээлынь буйлуулжа, зөөжэ үгэхэ, байрынь шэбхэ үдэр бүри сэбэрлэхэ гээшэ нилээдгүй хүшэр хүдэлмэри гэжэ хэндэшье мэдээжэ.

Түрүүшээр 1960—1963 онуудта манай ажахын гахайн фермэдэ ехэнхи хүдэлмэри хүнэй гараар лэ хэгдэдэг байһан. Гахайн эдихэ тэжээл, ууха уһыень үдэрһөө үдэртэ хүнэгөөр, боошхоор зөөжэ, гахайшаднай нюргаа нилээд нугалһан, хүлһөө һайса алхуулһан гээшэ.

Гахайшадайнгаа ажалые хүнгэдхэхын тула 1964 онһоо хойшо фермэдэхи хүндэ хүдэлмэрине оньһожоруулжа эхилээбди. Тэжээл хэршэхэ, шанаха, буйлуулха, худхаха, мүн уһа халааха, иишэ тиишэнь зөөхэ тусхай оньһон түхеэрэлгэнүүдые тодхообди... Тиигэжэ кухни соо тэжээл шанагдаад, буйлуулагдаад, тусхай ехэ хоолой-соргоор оньһон аргаар дамжуулагдан, гахайн байра соо абаашагдадаг. Тэндэнь гахайшан толожо абаад, хаалтыень нээжэ, хэрэгтэй соонь хобтонуудта гоожуулдаг юм. Уһан баһал соргоор дуратай соо гоожожо байдаг. Мүн гахайн дорохи шэбхэ, нойтые хамуурдан, байрын газаа тээшэ зөөжэ байха түхеэрэлгэ бии.

Эдэ бүгэдын ашаар гахайн тэжээл хэршэхэ, үйрүүлхэһээ эхилээд, ехэ тогоон, амһартада хэжэ шанаха, буйлуулха, тэндэһээ удхажа абаха, саашань гахайн байра хүрэтэр зөөхэ, хобоо, тэбшэнүүд соонь хубаарилан адхаха гэхэ мэтэ ажал хуу машинын хүсөөр хэгдэнэ.

Энээнэй ашаар мүнөө хүн бүхэн нэгэ доро 150—200 гахай хаража шахана.

Фермын ажалай оньһожоруулагдаагүй байхада, [...] мянган гахай шах[...] дадаг һаа, урзан[...] хамта 25-27,5 [...] юм. Хэрбээ урда[...] шэгнүүрые сүүд[...] нэмээдэг байбал, [...] маар нэмээнэ. О[...] дээгүй байхадань, [...] мяха үйлэдбэрил[...] жээлэй единицэ [...] нөө тэрэнээ 6,4 [...] хүрэтэр доошолу[...] ханай өөрынь ү[...] 7 түхэригөөр хя[...]

Гахайн фермын [...] һожоруулжа, хү[...] үсөөрүүлээд, ба[...] ехэ мяха абадаг [...] хэдэхэн жэл соо [...] түхэригэй сэбэр [...] даба.

⊕ ◆ ⊕

Тэрэшэлэн тус зүблөөн дээрэ Буряадай барилгын проект зохёодог эмхиин хүдэлмэрилэгшэ нүхэр **Диманович** үгэ хэлэхэдээ, хүдөө нютагуудта үйлэдбэриин элдэб барилга хэхын тула уридшалан тэндэхи эрхэ байдалые шэнжэлхэ, ажахын хүтэлбэрилэгшэдтэй хөөрэлдэхэ, хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэдтэй нягта холбоотойгоор хүдэлхэ ёһотойбди гэбэ.

Нёдондо Мухар-Шэбэрэй «Искра» колхоздо хуряагдажа абтаһан ороохонойнь центнер бүхэнэй өөрынь үнэ сэн миил 1 түхэриг 67 мүнгэтэ болоо. Тиихэдэ Яруунын аймагта центнер таряанай өөрынь үнэ сэн аяар 8 түхэригтэ болоно. Тарян ажалһаа колхоз 39,2 мянган түхэригэй сэбэр олзо оруулһан байна. Энээн тухай колхозой тракторно-тарян ажалай бригадын бригадир нүхэр **Митрофанов** хөөрөө.

Механизаторнуудай дунда социалис мүрысөө аша үрэтэйгөөр дэлгэрүүлхэ, ажалайнь түлөөһэ гуримшуулха, уралан нарижуулагшад, ухаалан зохёогшодые олошоруулха тухай облпрофсоведэй хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй обкомой түрүүлэгшэ нүхэр **Бальжинимаев** тогтобо. Хүдөө нютагуудта архиин һогтуугаар машина, трактор жолоодожо, усал аюул тохёолдуулдаг, үнэтэ техникые эбдэдэг, хүнүүдэй, өөрынгөөшье бэедэ, ами наһандаа хоро хүргэдэг хүнүүд үшөөл бии гэжэ республикын **Нийтын гурим сахиха министерствын ГАИ-гай начальник нүхэр Срыбный** хэлээ. Мүн авто[...] һоор гүйлгэхые [...] хеэрэлгэгүй, му[...] дые зөөхэ ябада[...] тэрэ хэлэһэн бай[...]

Хүдөө ажахы[...] техникэ ашагла[...] туйлалта хэрэг[...] ажахын институ[...] **Шойжалсанов**, [...] хүдэлмэрилэгшэ [...] шэд хөөрөө. Загар[...] хозой главна инж[...] Бурятэнергын г[...] хэр **Борисов** гэг[...]

Зүблөөндэ хаба[...] һэн асуудалнууд[...] баталан абаа.

МЕХАНИЗАТОРНУУД МАЛШАДТАА ТУҺАЛНА

(Зэдын аймагай Ториин совхозой главна инженер нүхэр МАТВЕЕВЭЙ үгэһөө)

Үхэр малда, хонидто үбһэ, зелёнко, һолоомо миин тэрэ зандань һайн хобто, кормушкада хэжэ үгэхэдэнни эдихэдээл газарта унагаадаг, гэшхэдэг, үрилтэ хоролто болодог байна. Эсэстээ үбһэ тэжээлэй 30-40 процент шэбхэ шабааһанаар худхалдажа, хог боложо һаладаг шуу.

Тиимэһээ үбһэ тэжээлэй грамм бүхэниие адууһа малда хоол болохоор, ашаг шэмыень дээшэлүүлхээр эдюулхын тула манай механизаторнууд байгша оной эхинһээ хойшо нэгэ иимэ арга хэрэглэдэг болобо. Отара, гүүртэ бүхэндэ һарабша сарай бариад, тэндээ хоёр таһалга хээбди. Тэрэнэй нэгэн соонь—бүдүүн тэжээл, нүгөөдэдэнь—тарян хэгдэнэ. Үбһэ, зелёнко, һолоомоёо тусхай дробилкада үйрүүлээд, тээрмэдэһэн талха таряанай зүйлтэй худханабди. Иигэжэ үбһэ, зелёнко, һолоомо, таряагаа хуу үйрүүлжэ худхаад, хобто кормушкада хэжэ үгэхэдэмнай, үхэр, хонид тэрэниие хоггүй болотор, сэбэрээр эдижэрхинэ. Энээнэй ашаар үнгэрэгшэ үбэлжэлгын үедэ адууһа малнай үбһэ тэжээлээр оройдоол 50 процент хангагдаһан байбашье, һалала ядамаргүй ондо орожо байна. Түлшье һайнаар абтана. Жэшээлхэдэ, нёдондо совхоздо зуун эхэ хонин бүриһөө 80 хурьган абтаһан һаа, мүнөө зуун эхэ хонин бүхэнһөө 85 хурьган түлжүүлэгдэнэ. Һүншье горитой һаагдана.

Мүнөө ажахын бүхы 4 отделенидэ үбһэ тэжээл иигэжэ уридшалан үйрүүлэгдэжэ эдюулэгдэдэг болоо.

ЗУРАГ ДЭЭР[...] республиканска [...] дагшад (баруун [...] аймагай Хёлгын [...] ехэтэй хүдэлмэ[...] бригадын меха[...] Хэжэнгын сов[...] ханик М. Ханда[...] магай «Первома[...] МТМ-е даагша [...]

Э. ЛА[...]

...АН ЖЭЛЭЙ БААТАРНУУД

...РҮҮ ЯБАНА

...ГАРАН жэлдэ мал ...эгэл хүдэлмэридэ ...е таһалгаряагүй- ...э ябаха гээшэ хүн- ... ехэ, ажалай аша ...оно бшуу. Тиимэ ...йшье байха зэргэ-

...аэшые Февронья ... Трофимовагай ... бодотоор барим- ...мунис партиин гэ- ...най колхознигуудай ...ронья Кирилловна ... аймагай «Гигант» ...шүүн юм. Колхо- ... сэхэ, габшагай, ...шүүн гэһэн хүндэ- ... ажаллаха зуураа, ... ажалай намтарай ... жэлыень һаалиша- ...жэ ябана бшуу.

...оёр жэл. Энэ хуга- ... мэргэжэлээр хү- ...аалишанай дүршэ- ... шудалһан байгаа- ...аньгүй. Ажалайнгаа ...е жэлһээ жэлдэ ...ар арьбадхажа, ...дэн жэлэй турша- ... Трофимова даажа ...эг үнеэдэйнгээ тол- ...онь хоёр мянга га- ...амм һү һаажа ябаа.

Нёдондо эгээл ехэ һү абаһан жэлынь 2500 килограмм. Харууһалжа байдаг 11 үнеэдһээ жэлэй туршада 14 тугал абаад, бүрин бүтэнөөр түлжүүлжэ тушаагаа.

Артелиин юрын малшан ябаһан Февронья Кирилловна мүнөө аймагай суута һаалишадай нэгэн. Тэрэнииень батадхан, аймагай хүтэлбэрилхы органууд түрүү малшанда «Загарайн аймагай эрхим һаалишан» гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгонхой. Тэрэнэй габьяата ажал ганса энээгээр сэгнэгдээд дүүрээ бэшэ. Һаалишан Февронья Кирилловна хоёр жэлэй саада тээ Ажалай Улаан Тугай орденоор шагнагдаһан юм.

Коммунист, түрүү малшан, эдэбхитэй колхозник нүхэр Трофимова табан жэлэй гурбадахи жэлдэ урданайхиһаа бүри эршэтэйгээр хүдэлхөөр бэеэ зоригжууланхай, габшагай ажалай вахтада жагсанхай.

С. БАЛДУЕВ.

Фотонь авторай.

АТЕИЗМЫН ҮЗЭЛӨӨР ҮХИБҮҮДЫЕ ХҮМҮҮЖҮҮЛХЭ

Совет һургуули дүүргэһэн залуу хүбүүд, басагад атеизмын үзэл бодолоор нэбтэрэнги, үнгэрһэн сагай үлэгдэлнүүдтэ эбсэшэгүй харюу үгэжэ шадаха—иимэ үзэл бодолтой болоһон байха ёһотой.

Хүнэй ухаан бодолдо бухөөр ороһон үлэгдэлнүүдэй нэгэн юуб гэхэдэ, шажан мүргэл болоно. Буряад арадай дунда ламын, бөөгэй шажан дэлгэрэнги байһан гээшэ ааб даа. Ивалгын дасанай элдэбын хурал мүргэлнүүдтэ республикын районуудһаа хүнүүд олоороо ерэдэг, зунай сагта зарим аймагуудта обоо тахилган болодог, зарим һүзэгтэнэй гэртэ бурхан тахил түхеэрээтэй байдагынь эли. Тэрээнһээ гадна зарим һүзэгтэн элдэбын ёһо заншалнуудта, зүн баршагта этигэдэг. Эдэ бүгэдэ хадаа ургажа ябаа үхи хүүгэдэй сэдьхэл бодолдо нүлөө үзүүлдэг, толгойень эрьюулдэг, элдэб һэжэг баршаг түрүүлдэг гээшэ.

Эгээл иимэһээ һургуулиин үхибүүдые атеизмын үзэл бодолоор хүмүүжүүлхэ, оршон тойронииие материалис ёһоор тайлбарилха шухала байһаниинь ойлгосотой.

Һургуулида атеизмын хүмүүжүүлгэ һуралсалтай нягэн хамта ябуулагдаха байна. Гуманигтарна предмедүүдэй урогуудые атеизмын шэглэлтэй болгохо гэхэ гү, али естествознани, физикэ, хими, түүхэ, литература гэдэг һалбаринуудаар үхибүүдые научна мэдэрэлтэй болгохоһоо гадна, шажанай элдэб тайлбаринуудай худал хуурмаг байһые эли тодоор харуулха шухала. Энэ талаар Хэжэнгын дунда һургуулида зарим дүй дүршэл бии болоожо байнхай. Үнинэй багша буряад хэлэ, литература заадаг Надмит Намсараевич Цамсараев атеизмын хүдэлмэриие эрхилдэг юм. Биологиин, химиин ба физикын багшанарай методическа секци энэ һургуулида хүдэлжэ байдаг. Һургуулиин һуралсалай таһагые даагшатай хамта энэ секциинхид бусад багшанарайнгаа урогуудта ородог юм. Нёдондо һуралсалай жэлэй гурбадахи четвертьдэ урогуудай атеистическэ шэнжэ шанар тухай асуудал секци дээрэ зүбшэһэн байна. Урогуудай энэ талань хадаа һургуулиин үхибүүдые марксис үзэл бодолтойгоор хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ шиидхэхы удха шанартай юм.

Урогһоо гадуур атеизмын хүдэлмэри ябуулха хэмжээнүүд хараалагданхай. Үнгэрэгшэ жэлдэ, һуралсалай мүнөөшье жэлдэ «Замбуулин ба шажан мүргэл» гэһэн тематическа үдэшэнүүд үнгэргэгдэһэн, ородой литературын, классигуудай, мүн Хоца Намсараев, Б. Мунгонов гэгшэдэй зохёолнуудһаа шажан мүргэлдэ эсэргүү хэһэгүүдые уншаха программатайгаар уран зохёолой үдэшэнүүдшье үнгэргэгдэдэг байгаа. Мүн асуудал харюугай үдэшэнүүд үнгэргэгдөө һэн. Классуудай хүтэлбэрилэгшэд арадай шэнжэтэй һайндэр — сагаалган тухай,—тэрэниие буддын шажанай бэедээ татажа абаһан тухай, элдэб зүн баршаг тухай хөөрэлдөө хэһэн байгаа. Наймадахи, юһэдэхи классуудайхидта ажамидаралай бии болоһон тухай хөөрэлдөөнүүд хэгдээ һэн.

Атеизмын асуудалда хабаатай номуудай выставкэ һургуулиин библиотекэ эмхидхээ, үхибүүдэй, гэр бүлынхидэйнь уншаха номуудые дурадхаа һэн.

Һургуулиин багшанар мүн арад зоной дунда хүдэлмэри ябуулдаг болонхой. Фермэ болон гүүртэнүүдтэ атеистнүүд ошожо, хөөрэлдөө хэдэг, атеизмын журнал гаргадаг юм. Биологиин багша Н. Д. Дондокова, физикын багша В. С. Мункин гэгшэд атеизмын хүдэлмэри ябуулдаг эдэбхитэд мүн.

Иигэжэ энэ һургуулида атеизмын асуудал—хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин нэгэ шухала хубинь болонхой.

Н. МИРОНОВ,
багшанарай институдай ахалагша багша.

ХАЛУУН ХАҺА

Улаан-Үдын пристаниин коллектив байгша онойнгоо навигацида бэлэдхэн, ашаа зөөхэ теплоход болон баржануудаа графигһаа урид зэһэжэ, олохониие бэлэн болгоо. Элэжэ хуушарһан механизмуудые һэльбэн хэрэглэхэ талаар бага бэшэ ажал дүүргээ. Бүхы судначуудые бэлдэхэ хүдэлмэри түлэб дундаа.

Пристаниин ашаа буулгадаг оньһото машина, складай ажахы болон транспортна механизм бэлэн болгогдожо байна. Коммунис ажалай ударник, шкипер Цырен-Ханда Ашанова, залууруша матрос Александр Торохов, капитан Иван Смирнов гэгшэд баржа, теплоходуудаа шэрдэнэ.

Табан жэлэй гурбадахи жэлэй навигацида бэлдэжэ байгаа пристаниин хүдэлмэришэд социалис мүрысөөнэй февраль һарын дүнгөөр түрүү һуури эзэлжэ, нэгэдэхи мүнгэн шанда, Улаан тугта хүртэһэн байна.

Навигациин эхилхэ хүрэтэр һара шахуутай саг үлөө. Энэ хугасаа соо бэлэдхэлэйнгээ бүхы хүдэлмэриие болзорһоонь урид дүүргэхэ уялгатайгаар үһан замшад ажаллана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 1. «Ю. Смирнов» теплоходой заһабари. 2. Залууруша матрос А. Торохов судлаяа шэрдэнэ.

Д. БАЛДАНОВ,
фотонь авторай.

...ЭЛЭЙ ШЭНЖЭЛЭЛ

...ЭБТЭ ТАБАН ЖЭЛ ...А ГАЗЕТЭ

...ай түсэб—болзор... Хэблэлэй хуудаһа... али олон суг... ...ье эдэ үгэнүүд ... Гайхамшагта ...дэ манай рес... ...сэмбын фабрикын... ...совхозойхид, Хяаг... ...ай нэрэмжэтэ кол... ... Бабанскын айма... ...ури табяа һэн. Бу... ...энэ тэмсэлые улам ...рэдхэхэ, энэ мүры... ...тумэн ажалшадые, ... предприяти ба кол... ...лбадуулха, эрхим... ...дал дүршэлые сог... ...дхэ, хаа хаанагүй ...эшэ аймагай газе... ...агүй шухала хэ... ... байһааршье, бай-

...энэй дэлгэрһэнһээ ...эблэл эмхидхэлэй, ... хүдэлмэри ябала ...гүй дүй дүршэл... ...байха. Ушар иимэ... ...нууд Мухар-Шэбэ... ...й зам» газетэдэ хэр ... гэжэ шэнжэлээ... ... Абаһаар хараад ...ин журналистнууд ...олоһон, түрүүшүү... ...ан харуулха уха... ...арга бэдэрһэн, хэрэг... ... «Табан жэлэй тү... ...онь урид!» гэһэн то... ...рүү бэшэгүүд, тоб... ...д, корреспонденци ...нүүдые газетэдэ ...айшаамаар фото... ...анабди.

...он нёдондоной де... ... номер ираад үзэе. ... хуудаһан шахууһ ...эгшэд — Суулгын ...ондо, тэдэнэй ажал ...аа болонуудта зо... ...айна. Табан жэлэй ...0 мянган центнер ... 14 мянган центнер ...тнер нооһо. 500 ...үйлэдбэрилээд, тү... ...үрэндэ худалдаха ... ажалшад абаа гээд ...ни. Эды шэнээн ... зүйл тушаахадаа ...рбэн хүлтэ малаа ...ожорхихогүй» юм ...а, адууһа малайнь ...йгоороо буруу һү... ... гү гээд нэгэ за... ...магад. Үгы, юун ...айха һэм. Ашаглаг... ...моонжонууд, нээгдээ... ...оосондо абтанхай

гээд газетэ уншагшадтаа дуулгана. Суулгынхид, нээрээшье, арга шадалаа ухаансараар, нарин нягтаар бүридхөө ха. Табан жэлэй эсэстэ һүрэгтэнь 1450 үнеэн байха һаа, 1600 болохо, 36 мянган хонин байха һаа, 40 мянганда хүрэхэ гээд тэдэнэй социалис уялга соо аржыса бэшээтэй байха юм. Энээн тушаа совхозой малшадай нэгэ суглаан дээрэ байлсаһан газетын корреспондент иигэжэ бэшэнэ: арга нөөсэ гэхэдэ, нэгэдэхеэр, тэжээл буйлуулха, тэрэниие малда хубаарилан үгэхэ ажалые оньһожоруулха, авто-үһалуури хэрэглэхэ, хоёрдохёор, ниитын мал ажалые үбһэ тэжээлээр дутамаггүй хангаха ябалал болоно. Корреспондентын мэдээсэһээр, боошхо тэжээл, ажалай минута бүхэн харaa бүридхэлдэ абтаһан юм.

Гэхэ зуура мүрысөө үүсхэгшэдэй уялганууд үшөө нэгэ онсо илгаатай.—гээд газетэ хожомынь түрүү бэшэг соогоо дурдана. — Табан жэлэй зорилгонуудые тодорхойлходоо, эндэхид һаяын сагта, тэрэ тоодо 1968 ондо бэелүүлэгдэхэ зорилгонуудые харзадаа абалсаһан байха юм». Табан жэлэй түсэбэй хуби заяан мүнөөдэрһөө, энэ жэлэй малай үбэлжэлгэ, хабарай тарилга. сабшалан һайжаруулга гэхэ мэтэһээ дулдыдаха гэжэ газетын һануулдагынь, дутуу дунда зүйлнүүдые нюур сахилтагүйгөөр шүүмжэлдэгынь һайшаамаар байна.

Газетын хуудаһанда гансал суулгынхидай ажал хэрэгүүд тухай бэшэгдэнэ бэшэ. Редакциин хүдэлмэрилэгшэд табан жэлэй түсэб уридшалан дүүргэхые эрмэлзэгшэдэй ажабайдал алишье талаһаань харуулха. дэмжэхэ гэжэ оролдодог юм. «Табан жэлэй түсэб—болзорһоонь урид!» гэһэн гаршаг доро Мухар-Шэбэрэй автотранспортна предприятиин жолоошод тухай, «Заганский» колхозой таряашадай үнэтэ үүсхэл тухай, аймагай малшадай кварталайнгаа даабари мяха худалдалгаар уридшалан дүүргэһэн тухай, Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой һү тушааха, «Коммунизм» колхозой үндэгэ худалдаха нэгэдэхи кварталай түсэб дүүргэһэн тухай, мүн олон тоото түрүүшүүл тухай болоод, бусад һайшаалта мэдээсэлнүүд газетэдэ таһалдадаггүй юм байна.

Газетын үшөө нэгэ һайн талань даабари мяха худалдалгаар уридшалан дүүргэхэ зорилгые бүгэдын һуларшагүй анхарал болгожо шаданхай. Жэшээнь, мал ажалай талаар болоходо адууһа малай үүлтэр һайжаруулга, хүшэр хүдэлмэринүүдые оньһожоруулга, үбһэ тэжээл зүбөөр хэрэглэлгэ, мүн жэлдээ үнеэн бүриһөө 2 мянган килограмм һү һаалга мүн болоно. Газар тарялангай талаар—машина, техникэ үлэмжэ һайнаар ашаглаха, гектарай 17—18 центнер ороохо таряа абахын түлөө тэмсэхэ гэхэ мэтэ тодорхой зорилгонууд болоно. Тус тус асуудалаар түсхай гаршаг доро түрүүшүүлэй дүй дүршэл харуулжа, гээгдэгшэдые шүүмжэлдэг, эрхэ бэшэ зохихо хэмжээ абхуулжа һаладаг байна. Эдэ асуудалнуудаар колхоз, совхозуудта гаража, хүдөө корреспондентнүүдэй хамтын рейдшалгалта эмхидхэдэг, уншагшадай бэшэгүүдые шадамараар хэрэглэдэг һайнтай.

Үнгэрэгшэ ойн баярай жэлдэ эмхидхэлэй болон политическэ хүдэлмэриин талаар аймагай партийна организаци бараг дүй дүршэлтэй болоһон байха. Тиимэ һэн тула «Ленинэй зам» газетэ мүрысөө эмхидхэхэ талаар нёдондоноойшье дүй дадал хэрэглэхэ, шалгаржа гараһан хүнүүдэй сэдьхэлынь, габшагай ажалынь урмашуулха, мүрысөө тодо һонороор хүтэлбэрилхэ тушаа партийна, профсоюзна болон комсомолой организацинуудай зорилгонуудые тайлбарилан харуулна. Иигэжэ үе-үе болоод, тус-тус организацинуудай бэелүүлхэ ажал хэрэгынь тодорхойлжо байхада, мүн хэһэн хүдэлмэриинь бүгэдын анхаралда табижа байхада, һайншье, туһатайшье ха юм.

Манай һанахада, Мухар-Шэбэрэй газетын нүлөөн, эмхидхэхы үүргэ үшөөл дүүрэнээр харагданагүй гээшэ ха. Редакциин үсөөхэн журналистнуудшье һаа, зарим асуудалаар арга боломжоёо хүсэд хэрэглэнэгүй гэлтэй. Нэн түрүүн табан жэлэй баатарнууд тухай гүнзэгы удхатайгаар, тэдэнэй сэдьхэлэй оюун баялигые гоёор харуулжа байгаад бэшэхэ хэрэгтэй бшуу. Гадна ажахынуудай ажал хэрэгүүд тухай бэшэхэдээ зарим ушарта халирхай, холуур уудалан харуулһан бодолгүй корреспонденцинүүд дайралдана. Уялга абахадаа, ажалша коллектив хэзээдэшье арга боломжоёо хаража үзэһэн, тоолоһон байгаа юм бэзэ. Теэд энэ уялгаяа хэр дүүргэнэб—эндэл газетэ мүрысэгшэдтэ туһалха ёһотой. Мүн холын хараата асуудалаар хүнэй сэдьхэл татама зураглалнуудые бэшэжэ болохо юм. Жэшээнь, нэгэ нютагые гү, али ажахые 1970 ондо ямар болоод байхаб, хүнүүд ямараар ажаһуухаб гэжэ байгаад һонирхолтой очерк, бэшэгүүдые толилбол яахаб? «Ленинэй зам» газетын хүдэлмэрилэгшэд эндэ табигдаһан асуудалнууд тушаа бодомжолхо бэзэ.

БРИГАДИР

Жэл ерэхэ бүри Уланхаан һууринай гудамжаар шэнэ гэрнүүд улам олошорно. Хоёр зуун хүнэй һууритай клуб һаяшаг баригдажа тушаагдаа. Хайшаашье эрьехэдэ шэнэ барилганууд.

Энэ һууринда малай фермэ бии. Мүнөө Хурамхаанай 3-дахи СМУ-гай барилгашад Владимир Ивановой хүтэлбэри доро хониной фермэ барижа байна. Эндэ зургаан зуун хониной нэгэ байра, мүн дүрбэн бүлэ айлай орохо хоёр ехэ гэр бариха юм.

Һаял дүшэеэ хүрэжэ ябаһан Владимир Прокопьевич бидэнэй урдаһаа дүтэлэн ерэжэ, мэндэшэлхэ мүртөө, хоёр бүлэ айлай орохо гэр барижа байһан хүбүүд тээшээ заажа:

— Энэ гэрые найман үдэр соо барижа дүүргэхэмнай, — гээд томоотойгоор хэлэбэ. Найман үдэр соо хоёр бүлэ айлай орохо гэр бариха гээшэмнай үнэхөөрөө тиимэшье бэлэн бэшэ ааб даа.

— Урдань иимэ түхэлтэй гэрнүүдые нэгэ һара соо баридаг һэмди. Мүнөө найма, арбан үдэрэй туршада баринабди,—гэнэ.

Хурамхаан тосхондо барилгын хамаг хэрэгсэлнүүдые бэлдэжэ байха комбинат бии болгогдоһон. Энэ комбинадта стандартна гэрэй түмэр бетонно хэрэгсэлһээ эхилээд хамаг детальнуудынь сүм бүтээгдэжэ, холын отара, фермэнүүдтэ зөөжэ, богонихон болзор соо суглуулан хабсаргагдадаг.

— Хэнэйшье мэдэхээр баригдажа бэлэн болоһон гэрнүүдые суглуулхада хүнгэн, амаршье. Теэд энэ гэр нэгэ һара соо бариха түсэб абадаг гээщэбди, зарим нэгэ бригаданууд хоёр һара соо барижа унжагайрдаг, — гээд Владимир Прокопьевич минии урдаһаа сэлмэг һайхан нюдөөр энеэбхилнэ.

Барилгашадай хүдэлжэ байһые харахада баясамаар. Зарим нэгэниинь гэр дээгүүр солбон түргэнөөр дүүлижэ, шифер хабтагай болгоомжотойгоор тобжогоносо хадан, гэрээ хушана. Нүгөөдүүлынь гэр сооһоо шорой шобхо гаргажа, шалыень дэбдинэ, сонхын холоодо, рама болон үүдэнүүдые тааруулан һуулгана.

Нэгэ хүн мэтэ эбтэйгээр хүдэлжэ, бидэнэй хараһаар байтар, наранай элшэһээ яларһан хүхэ сагаан шиферээр гэрээ хушажа дүүргэбэ.

— Хүбүүд! Эдеэн бэлэн болоо, түргэлэгты!—гэжэ шангаар ооглон, үндэр сагаан шарайтай Будажаб Данзанов бараниень столдо уриба.

—Шанга шанга энеэдэнһээ багахан гэрынь доһолно хэбэртэй. Гриша Колмаков үсэгэлдэр яһала һайн щи шанаа һэн. Будажабнай мүноодэр амтатай гэгшын шүлэ шанаа ха юмши,—гэхэ мэтээр зугаа гаргана.

— Хүдөөгэй барилгашад ангуушад мэтэ һуурин, фермэнүүдэй дунда нүүжэл ябадаг гээшэ. Тиимэһээ үдэр бүри ээлжээлэн, эдихэ юумэсэ бултадаа зохид һайнаар бэлдэжэ һураабди,—гээд бригадир Владимир Прокопьевич хөөрэнэ.

Богонихон амаралта... Эгээ мүнөө хүсэ нэмэжэ, дахяад лэ эршэтэйгээр хүдэлхөө бэлдэжэ байһан барилгашад ажал хэрэг тухай дундаа хөөрэлдэн, зарим нэгэниинь шатараар, нүгөө зариман домино сохижо шууялдана.

Хамта хүдэлдэг нүхэдөө эсэгэ мэтээр энхэрэн хаража, барилгашадай бригадир яаралгүйхэн хөөрэнэ. Мүнөө дүшэн хоёр наһатай. Хорин жэл соо элдэбын олон барилгануудта хүдэлжэ хүдэржэһэн. Һалхи шуурганда хүрилһэн хасарынь он жэлнүүдэй мүр сараа, —олон уршалаануудаар зүһэгдэнхэй.

Забһарлалгын сагшье дүүрэжэ, дахяад хүхюун согтойгоор хюрөө ханхинан, модо сабшаһан һүхын абяантай ниилэжэ, үхэр малаар олон Уланхаан дээгүүр соностоно. Үшөө нэгэ гэр энэ һууринда баригдаба гээшэ.

Шэнэхэн гэрэй сонхо дээрэ хабарай дулаахан наран элшэ туяагаа элбэгээр адхан наадана. Яб таб байсахана баригдаһан гэртэ штукатурщигууд болон шэрдэгшэд ерэжэ, ханыень жэгдэлэн, хүнэй нюдэндэ таараха шэрээр шэрдэхэ юм. Тиигэжэ городой байрануудай түхэлтэй болоһон гэртэ хонишод нүүжэ орохо бшуу даа.

Эдэнэр март һара соо үшөө хоёр бүлэ айлай гэр, зургаан зуун хониной байра барижа дүүргэхээр хараалаа һэн. Владимир Прокопьевич Ивановой бригадынхид түүхэтэ табан жэлэйнгээ гурбадахи жэлые эрхим ажалаар угтажа, Хурамхаанай совхозой Шэбэртын нугада зургаан зуун хониной нэгэ байра, дүрбэн бүлэ айлай орохо хоёр гэр гурбан һара соо бариха түсэбтэй аад, тэрэнээ хахад һара соо барьяа. Тиигэжэ жэлэй түрүүшын квартал соо найман бүлэ айлай орохо гэр, 1200 хониной орохо байра барижа, 200 процент үлүүтэйгээр кварталайнгаа даабари дүүргэхэнь.

Бригадын түрүү барилгашад Тарас Кривенко, Будажаб Данзанов, Григорий Колмаков гэгшэдэй ажал хэрэгтэ атаархамаар.

Түргэн болзор соо гэр байрануудые барихада, колхоз, совхоздошье, барилгануудташье ехэ олзо ашагтай. Тиигэжэ Хурамхаанай СМУ-гай Владимир Ивановой бригадынхид түргэнөөр, шанар һайнтайгаар гэр байрануудые хүдөө ажалшадта барижа шадаһанайнгаа түлөө һара бүри 30—40 түхэригэй шан тус бүридөө абана.

Хайшан гээд иимэ һайн амжалта туйлагданаб гээд һурахадам Владимир Прокопьевич богонихоноор:

— Оло дахин ябахагүйн тула барилга хэхэ газарта материалай хүсэд зөөгдэһыень би урид хаража үзэдэгби. Теэд бүхы барилгашадаараа ерэжэ хүдэлнэбди. Юу хэлэхэб даа, минии хүбүүд бэе бэеэ хүндэлжэ, эрхим һайнаар хүдэлхөөр оролдоно. Бүхы амжалтануудаймнай эхиниинь эндэһээл хаш,—гэжэ хөөрэнэ.

К. ЖАМЬЯНОВ,
манай корр.

Баргажанай аймаг.

...ЭРМЭЛЗЭЛ ЕХЭ

...агай «Маяк» кол... ...нууд болон залуу... ...эй 50 жэлэй ойе ...аагтайгаар угтаха ..., хэмжээ ябуул... ... Хүн бүхэн дээ... ... социалис уялга-

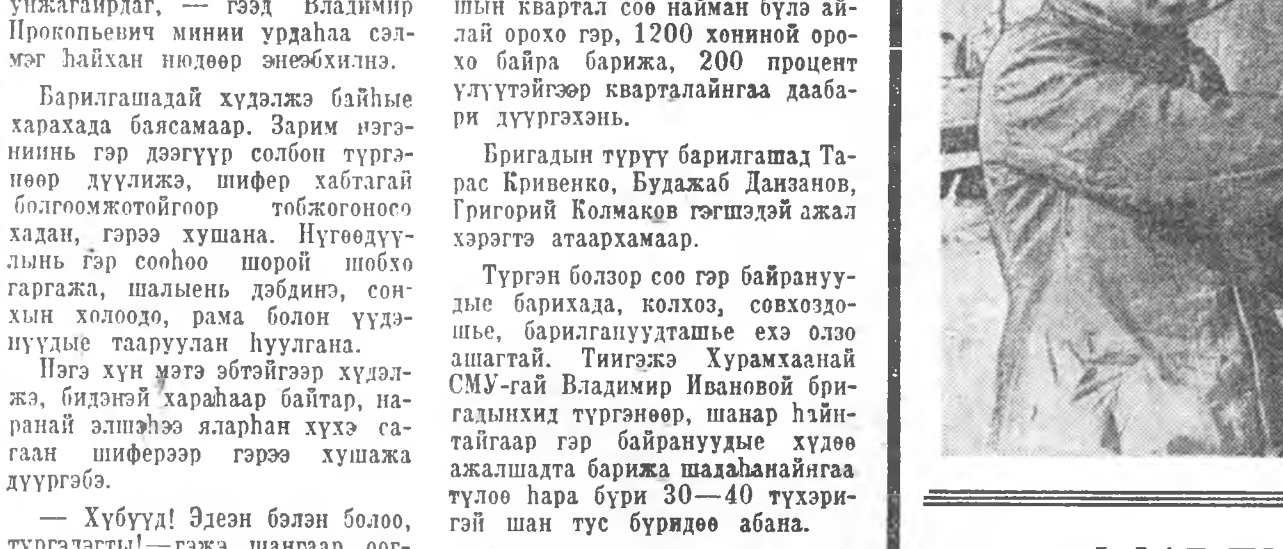
... колхозой комсо... ...шуул хамтынгаа ... Тэрээн дээрэ ...элмэриин дүнгүү... ...араад, шэнэ жэлдэ ... тодорхойлбоб... ...эхээр хараалһан ...нуудаа ленинскэ ...уулагдаһан үдэр ...рэхэбди гэжэ нэ... ... шиидхэбэри

...дэ тус ажахын залуу малшад яһала гэмгүй амжалта туйлаа һэн. Түрүү һаалишад Радна Санжихаева, Соня Санжихаева, Александра Усольцева ба бусад һү һааха жэлэйнгээ даабариие Агуу Октябриин 50 жэлэй ойн һайндэрэй үедэ дүүргэһэн бэлэй. Мүнөө хонишод, мал адуулагшад, механизаторнуудшье һайнаар хүдэлжэ гараа.

ВЛКСМ-эй 50 жэлэй ойн хүндэлэлдэ дэлгэрһэн мүрысөөндэ эндэхи комсомолшууд болон залуушуул эдэбхитэйгээр оролсохо зуураа, бултанһаа ехээр һү һааха, сабшалан дээрэ наг шэбхэ гаргаха воскресник найма дахин эмхидхэхэ, урданай комсомолшуудтай, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуу Ехэ дайнда хабаадагшадтай уулзалга эмхидхэхэ, элдэб тематическа үдэшэнүүдые үнгэргэхэ, ниитын хэрэгтэ эдэбхи үүсхэлтэйгээр хабаадаха гэжэ бэеэ уялгалба.

Гадна манай колхозой залуу малшад өөһэдөө дээшэлүүлэгдэһэн уялгануудые абаха мүртөө, мүн ходо мүрысэдэг хүршэ колхозойнгоо залуушуулые хаба шадалаа туршалсахыень урибабди. Жэшээлхэдэ, һаалишан Радна Санжихаева даажа ябаһан 17 үнеэдэйнгээ тус бүриһөөнь 2200 килограмм һү һааха, 17 тугал абажа, бүрин бүтэнөөр түлжүүлхэ гэһэн уялга абаад, Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой эрхим һаалишан Самбу Халудоровас социалис мүрысөөндэ уриба.

А. АНГРУСКАЕВА,
«Маяк» колхозой һаалишан.

ҺУРГУУЛИ-КЛУБ

Совет хүнэй ажана тэниглэн байдал үдэрһөө үдэртэ һайжарна. Хото городууд урган бодожо, шэнэ гудамжануудта набшаһата модод ногоон хүхэ үнгөөрөө хүнэй нюдэ баясуулдаг. Хүдөө нютагайхидшье городой хүнүүдэй ажаһуудалһаа дутахагүй ажаһуудалтай болонхой. Олохон тосхондо хэдэн дабхар шулуун гэрнүүд баригдана, ербэгэр ербэгэр ордонууд ууралай хүсөөр дулаасуулагдана.

Энэ зураг дээрэ нэгэ ордоной түхэл маяг харанат. Хүдөө нютагай ажалшад иимэ ордон соо сүлөөтэй сагаа һайнаар үнгэргэжэ шадаха. Харин үдэрынь эндэ үхибүүд һураха. 192 һурагшадай һууха классай таһалганууд, библиотекэ, спортивна зал, физкультура хэхэ талмай болон бусадшье түхеэрэлгэнүүд һургуули-клубта байха юм. Үдэшэ болохолоор спортивна зал сооһь 200 хүн һуужа кино хараха арга боломжотой байха.

Энэ һургуули-клубай барилга хадаа ехэ үнэгүй болоно. Юундэб гэхэдэ, һургуули клуб хоёрынь амяарынь баряа һаа, аяар 20 процентээр үнэ сэнгынь дээшэлхэ бшуу.

Һургуули-клубай проект «Гипросельстрой» (Москва) институдта баталагдаа.

АПН-эй фото.

Замай тэмдэглэл

Лх. ЛИНХОВОИН,
СССР-эй арадай артист

АЗИ ТҮБИИН ОРОНУУДААР

7. ИНДИИН ЭГЭЭЛ ҺАЙХАН ХОТОНУУДТА

Индеэр ябахынь ябаһан аад, Агра хүрөөгүй һаа, Индиие үзөөб гэлтэгүй гэжэ туристнууд хэлэдэг. Үнэхөөрөө тиигэжэ хэлэхээр юм хаш. Агра хадаа Индиин тон һайхан, тон үзэсхэлэн хотонуудай нэгэн байба. Эндэ ороной хурдан ухаатай, хурса бэлигтэй дархашуулай бодхоһон гайхамшагта ордонууд болоод уран наринаар бүтээһэн юумэнүүд дүүрэн. Энэ хото зуу гаран жэлэй туршада могол уласай нийслэл байгаа. Бүхы дэлхэй дээрэ суутай болоһон үзэсхэлэнтэ һайхан сагаан мрамораар бодхоогдоһон Тадж-Махал гээшэ эндэ оршодог. XV зуунай үедэ моголнуудай хаан Джехан гэгшэ инаг хатанайнгаа һайн дурасхаал болгон энэ мавзолей барюулаа һэн гэдэг. Энэдхэгэй, Аравиин, Персиин, Италиин эрхим дархашуулай ударидалгаар 20 мянган хүдэлмэришэд энэниие 17 жэл соо бариһан түүхэтэй. Тэрэнэй һайхан тухай хэлэхэ гэхэдэ, хэлэн дутахаар байна. Дүрбэн зүгтэнь дүрбэн гоохогор минаредууд. Нэгэ ехэ бүмбэгэр, дүрбэн бага бүмбэгэр оройнуудтай. Энэ ордоние үдэрэй наранда, һарын толондошье харахада, адли һайхан. Хаан хатан хоёрой наһа барахада, бэенүүдынь энэ ордон соо элдэб үнэтэ эрдэниин шулуунуудые шэгэдхэжэ бүтээһэн сагаан мрамор хуурсагта хээд хадагалһан юм ха. Эндэнь бүрүүл, һэрюун, жэн балай. Энэ хуурсагууд тээшэ бууха мрамор гэшхүүрнүүдынь хүнэй хүл нюсэгөөршье ородог һаань, элэшэһэн байна. Энээгээрнь бодоходо али тухай олон зон Тадж-Махалай барилгаар һонирхожо ябана гээшэб! Ехэ бүмбэгэр оройдоронь, ехэ зал соонь баһа адли хоёр хуурсагууд. Эдэнэй газаа талые сагаан мрамораар һиилэжэ бүтээһэн һиирэгэр клеткэ халхална. Джехан гэдэг мэндэ байхадаа, энэ клеткые шэжэр алтаар бүтээлгэһэн аад, үхэхэ сагайнгаа дүтэлхэдэ, алтан клеткэеэ мрамор болгоһон гэхэ. Энэ хаан өөрынгөө бэеые хадагалуулхын тула Тадж-Махалтай зэргэлүүлээд хара мрамор мавзолей барюулха һанаатай байһаниинь, тэрэнэй хүбүүн эсэгэеэ ухаа муутай болобо гээд, Агрын фортдо хаажархиһан юм ха. Эсэгэ хаан хаагдаад байһан форт сооһоо Тадж-Махалые гэрэлэй хахархайда хаража, сэдьхэлээ манжуулхаһаа бэшэ аргагүй болоо һэн гэлсэнэ.

Хашаагай үүдэнэй асари томо аркаһаа мавзолей тээшэ ошоһон харгын хоёр хажуугаар үзэсхэлэнтэ һайхан модод, сэсэгүүд. Тэрээнһээ сааша мраморно талмай хүрэтэр ошоһон харгые зубшаад сэбэрхэн уһатай бассейн, фонтанууд. Эдэнэй уһаниинь наранай гэрэлдэ элдэб үнгөөр һолонготон байха юм.

Тадж-Махалай уужам коридорнууд, залнууд соогуур нилээд удаан ябажа, уран нарин һиилүүрнүүд, баханануудболон хүнхинэмэ сууряаень гайхалсаа һэмди. Гурбан үдэрэй туршада ерээд лэ харадаг байгаабди. Тадж-Махал илангаяа үглөөнэй, үдэшын наранай толонуудта хэтэ һайхан: сагаан мраморынь наранай гараха үедэ нэбтэ харагдажа байһандал адли; наранай орохо үедэ уб улаанаар харагдана. Үдэшэ, һарын гэрэлдэ харахада, тунгалаг агаараар нэхэжэ бүтээһэн гэжэ һанахаар, үльгэр тууужынхида адли һайхан лэ даа.

Мүн баһа моголнуудай нимэ һайхан барилга Дели хотодо хараа һэмди. Тэдэнэйнь нэгэн Улаан Форт болоно. Энээниие моголнуудай Шагжи хаан 1639 ондо барюулһан түүхэтэй. Досоонь айлшадые хүндэлэлгын, суглаануудай, хаанай олон һамгадай таһаг (гарем), столово ба турецкэ банн гэхэ мэтэ таһагууд бии. Анханда эдэниие гоёожо, үнэтэ эрдэниин шулуунуудые һуулганхай байһан аад, хожомоо тэрэ шулуунуудые англичанууд хобхолжо абаашаһан юм ха. Нимэ урда сагай дурасхаалта барилганууд Делиин хуушан хахадта ехэ олон. Гэрнүүдынь улаан, сагаан мрамораар баригдаһан. Индиин уран дархашуулай бүтээһэн үзэсхэлэнтэ һайхан Манджид мечеть, мүн Джамна гэжэ томо гэгшын дасан эндэ байна. Энэ дасангай хашаа соо гарагай зургаан бүри 20 мянган хүн һэхэржэ һуугаад, мүргэл хэдэг юм ха.

Хуушан Делиин нарихан үйлсэнүүдтэнь зон хэзээ бүхэндэ олон, шуулан, бишыхан лавкануудай ээдэй хашхаралдаан. Номгодхожо һургаһан могойнуудай мангуста могойтой дайлалдахые ээдынь харуулна. Гималайн баабгай, һармагшануудые һургаад, тэдэнэйнгээ шадамар аашые харуулаашадшье ябаха юм. Акробадууд, эльбэшэд, хүнэй гар хараад «абаралдаашад» гэхэ мэтэшүүл дүүрэн.

Нэгэтэ бүхэли үдэр соо ябажа эсэшоод, гостиницаяа ерэжэ эдеэлхэеэ һуубабди. Хамагай түрүүн уһан шүлэ асаржа табиба. Хилээмэ асарха юм ааб даа гээд хүлеэжэ һуунабди. Теэд асарха юм бэшэ, харин айлшаднай юундэ эдеэлнэгүй гээшэб гэжэ гайхалсан, ээднай бэе бэеэ харалсана. Хэды болотор хүлеэгээд һууха бибди даа, уһан шүлэеэ халбагадажа орободи. Ямаршье холисогүй хооһон юумые халбагадахада найргүй гээшэнь зутар. Теэд мэдэн гэхэдэмнай, тэдэнэй гуримаар, түрүүшын табагта хилээмэ табидаггүй байгаа.

— Түрүүшын табагта хилээмэ табяа һаамни намайе үглөөдэртөө ажалһаамни гаргаха бшуу. Манай ороной засагай тиимэ заабари бии юм, —гэжэ ахалагша официантнь хөөрөөд, хоёрдохи табагаа табихадаа, нимгэхэнээр зүһэһэн сагаан хилээмэнэй зүйл табилсаа һэн.

Индидэ хилээмэ талханай асуудал гээшэ хэсүү бэрхэтэй юм ха. Мүнөө байһан хүн зоноо хайшан гэжэ тэжээхэб гэжэ һанаагаа зобохын саана, айхабтар түргөөр үдэһэн зоноо ерээдүйн сагта хайшан гэжэ хоолоор хангаха бэлэй гэжэ бодохо хэрэгтэй байна. Табан жэлэйнгээ түсэбтэ хүдөө ажалай продукциие ехэдхэхээр хараалагдаһан. Индустриализациие түргэн хүгжөөхэ гэһэн түсэбэйньшье дүүргэлтэ хүдөө ажалһаа болохо бшуу. Индидэ 500 мянган тосхонуудта 300 миллион хүн зон һууна. Эдэнэр гүрэнэйнгөө национальна олзын 50 процентые оруулна бшуу. Мүнөө дээрээ эдихэ юумэнэй дутадаг дээрэһээ арад зониинь ехэ тулидаг гээшэ. Аргаяа ядахадаа Инди США-һаа 9 миллион тонно таряа худалжа абаа. Нимэ байдалтай байхадаа талхаяа гамнангүй аргагүй ха юм даа. Понедельник үдэр ресторануудтань хилээмэ оройдоо табинагүй. Нигэжэ нөөһэн хилээмэеэ үлэсхэлэн зоной хоолдо зорюулдаг юм ха.

Делидэ Түбэдһөө тэрьелжэ гараһан Далай лама түрүүтэй баяшуул, феодалнууд уурхайланхай. Эдэнэр хэмжүүргүй ехэ алта, мүнгэ, мүн үнэтэ шулуун болон бусад зоори абажа гараһан ха. Тэрэнэй зариманиинь музейдэ табяатай байна. Делиин түбтэхи дэлгүүр дээрэ тэдэнээ наймаалдаг юм ха. Наймаалжа байһан юумэнэйнь дунда дасангуудай гоёолто байһан модон, бронзо хэрэгсэлнүүд, элдэб бурханууд бии юм. Эдэнээ тон үнэгүйхэнөөр үгэнэ. Ехэнхинь лэ харин гүрэнэйхидэй гарта ородог юм хаш даа.

Далай ламада эндэ хоргодоод байха, өөрынгөө дураар нишэ, тиишээ ошохо, ерэхэ эрхэ үгтэһэн. Бидэнэр тэрээнтэй уулзаха гэһэмнай, тэрэ үедэ Япон ябашаһан байгаа. Байрыень үзөөбди. Музейдэнь Түбэдэй урашуулай хэһэн хутаганууд, элдэб үнэтэ шулуу шэгэдхэһэн алтан, мүнгэн зүүдхэлнүүд, Будда бурханай намтарые харуулһан зурагуул, түбэд арадай өөһэдынь оёһон хубсаһанууд гэхэ мэтэ юумэн ехэ олон.

— Далай лама нютаг оронео ошохоёо һананагүй гү?—гэжэ бэшээнэһээнь һурабабди.

—Далай ламашье, бүхы түбэдүүдшье ошоһойбди гэжэ ехэ һанана. Зүгөөр мүнөө бурханай зарлигаар хадаа ошожо болохогүй,—гэжэ наманшалаад, эрхиеэ татана.

Индидэхи олон яһанай арадуудай нэгэдэхэ мүртэ шажан мүргэлэйнь, кастынь, ангиинь илгаанууд, хоорондынь хёмороон ехэл һаад болоно. Нимэ байдалынь колонизаторнуудта ехэл һайн байгаа. Индуизм ислам хоёр шажантанай хоорондо дайлалдаанууд болжо, арад зондо саглашагүй ехэ тойд тойбо татахадань, колонизаторнууд туйлай ехэ олзо олодог һэн ха.

Нэгэтэ 1500 ондо бодхоогдоһон түмэр колонно ошожо харабабди. Тэрэнэй бишыханаарньшье жэбэрээгүйнь гайхалтай. Ямар зүйлнүүдые оруулжа нимэ түмэр бүтээһэн байгаа гээшэб гэжэ мүнөө хүрэтэр таагдаагүй гэдэг. Харахадамнай хүнүүд ошожо тэрээндэ нюргаараа наалдаад, гэдэргээ тэбэреэд үзэхэ юм. Хэрбээ тэбэрижэ шадаа һаань, һанаһан хэрэгынь хүсэлдэхэ ёһотой гэдэг.

Делидэ гэгээрэлэй министр бидэндэ хүндэлэлгэ хээ һэн. Тэндэхи культурын хамаатай, манай посольствынхид олон байгаа. Нютагайнгаа элдэб амтата эдеэнүүдые табяа ааб даа. Эндэ нэгэ ондоо гурим харабабди: зарим амтата юумэнүүдээ мүнгэн ерёолтотойнь эдидэг байба. Хэлэхэдээ, эдеэнэй шэнгэхэ мүртэ мүнгэн гээшэ ехэ туһатай гэнэ. Тиимэ дээрэһээ эдеэгээ мүнгэн аяга соо хэжэ эдидэг, уһаяа мүнгэн амһарта соо байлгадаг юм ха.

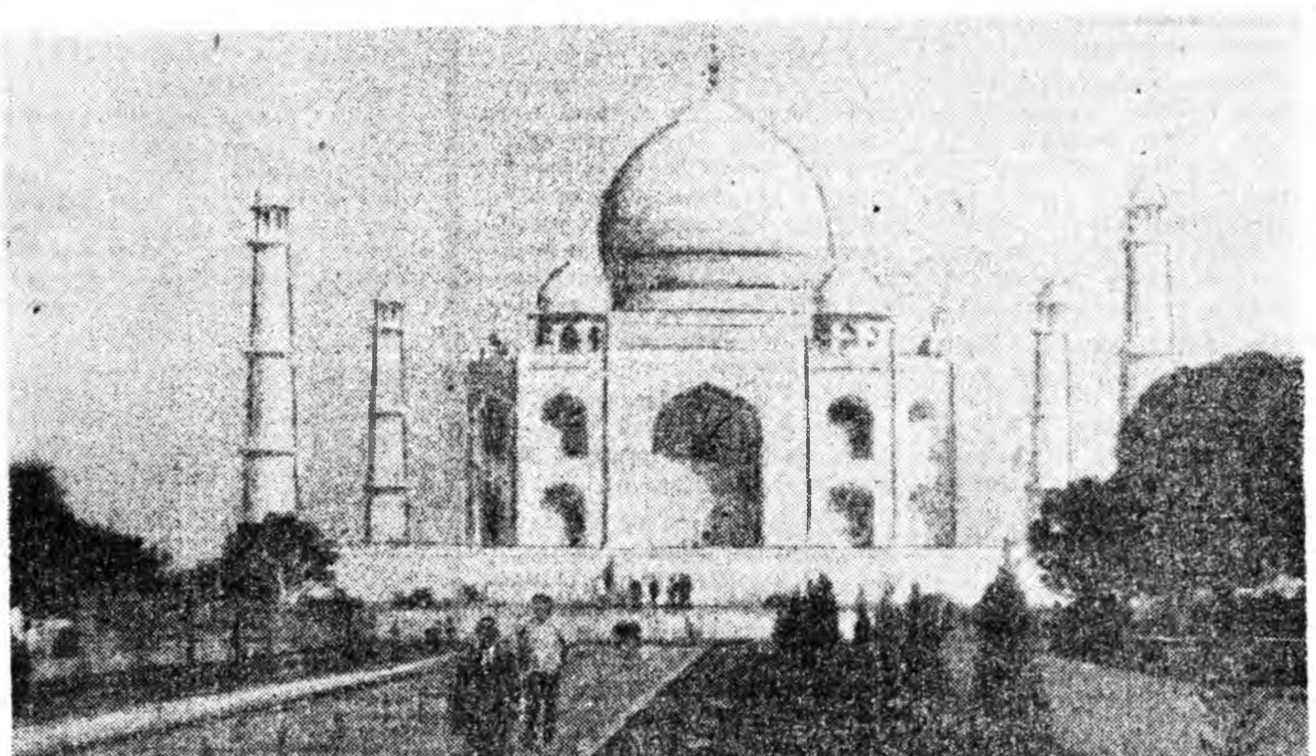
— Манай орондо үхибүүдэй түрэлгэ гээшэ нилээд гайтай асуудал болоод байна. Ажахымнай хүгжэлтэ арад зонойнгоо үдэлгэһөө хожомдоно. Секунда бүри 500 үхибүүн түрэнэ. Хүн зомнай жэлэй 30 миллионоор нэмэнэ бшуу,—гэжэ министр хөөрөө һэн.

— 1951 онһоо хойшо эхин һургуулинуднай 210 мянга байһанаа 500 мянга гаран болоо. Хүдөө ажалай, арадай элүүрые сахилгын, естественнэ эрдэмүүдэй талаар шэнжэлэлгэдэ табан жэлэй түсэбөөр 380 миллион рупий хараалагдаа. Ажахыншье талаар яһала амжалтанууд тайбди. Бэеэ даанхай эрхэтэй болоһоной, социалис гүрэнүүдэй туһаламжын ашаар нигэжэ хүгжэжэ байнабди... Англиин мэдэл доро 200 жэлдэ байгшада орходоо, 17 жэл соо бэеэ мэдэжэ байха зуураа һураггүй ехэ юумэ бүтээгээбди,—гээд тэрэ министр хөөрөө һэн.—Һүүлэй үедэ хүндэ промышленность дэгжэжэ байна. Советскэ Союзай туһаламжаар 3 металлургическа комбинат баригдаа, нефть бүйлүүлхэ, хүндэ машина бүтээхэ заводууд бүтээгдэнэ. Танай гүрэн 60 гаран томо промышленна барилгануудые бодхоожо байна. Нимэ туһаламжа үзүүлжэ байхадань, бидэ түрүүшээр хайшаал удхатай, ушартай юм ааб гэжэ һэжэглэн байдаг һэмди. Юуб гэхэдэ, баруун оронууд, илангаяа Англи, ганцал өөһэдынгөө олзо харадаг тулань хэһэшэһэн байгаа ха юмбибди. Мүнөө Советскэ Союз гээшэ бидэндэ һайн сэдьхэлээр туһална гэжэ лаб мэдэдэг болообди...

Министртэй хөөрэлдэхэ зуураа, засагаа баригша национальна буржуазинь орон нютагаа капиталис замаар ябуулхые оролдодог юм ха гэжэ ойлгообди. Зүгөөр эдэнэр өөһэд соогоо нэгэн адли һаналтай бэшэ юм ха. Гүрэнэй капитализмын байгуулалтанууд бии болоо. Феодальна үлэгдэлнүүдые усадхаха, харин монополинуудые хизаарлаха талаар гүрэнэй капитализм туһатай байна. Хари гүрэнэй монополинуудтай барисаатай томо буржуази хадаа гүрэнэй капитализмые өөрынгөө нүлөөдэ абаха һэдэлгэ гаргана. Ажалшан арад мүнөө дээрээ гүрэн түрынгөө хэрэгтэ хабаадалсажа бираагүй байна.

...Сайлалгын түлэг үедэ:

— Энээниие туршаад үзэгты. Энэ жажалдаг резинэ гээшэ. Эдеэлээд байхадаа жажалхада ехэ аятай юм, эдеэн шэнгэсэтэй байха, аман соо һэрюу дааха,—гэбэ министр. Тэрэнь элдэб юумэнүүдые холижо, ногоон набшаһанда орёоһон юумэн байба. Өөрөө тэрэниие абажа араандаа зуухадань, бидэшье һажаалдабабди. Тэрэмнай гашуубтар юумэн байжа, ушаргүйгөөр шүлһэ гаргаба. Амаарнай дүүрэшэхэдэнь, пол дээрэ нёлбохо аргагүй хаданъ гүйлдэжэ гараа һэмди. Тиигээд харан гэхэдэмнай, шүдэн, уралнуднай уб улаан болошоһон байба. Тэрэ жажалагша юумэмнай ямар бэ даа һамарай үрэ байгаа. Үйлсөөр ябахадаа эндэ тэндэ, хэтэрхэдээ һайхан сагаан мрамор гэшхүүр дээгүүршье, шуһан үнгэтэй толбонуудай дайралдахада гайхалсадаг бэлэйбди. Тэрэнэй ушар нигэжэ мэдэгдээ һэн...

ИНДИ. АГРА хото. Таджи-Махал гэжэ мавзолей. Авторай фото.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Мүнөөдэрэй номерто:

Нэгэдэхи хуудаһанда: «Лектор» гэһэн түрүү бэшэг. А. Н. Косыгинай Иранда ошоод байһан тухай ТАСС-ай мэдээсэл. «Республикын ажалай алхам» гэһэн гаршаг доро информацинууд. Ороноймнай тарялан дээрэһээ мэдээсэлнүүд.

Хоёрдохи хуудаһанда: «Нэрэеэ хүндэтэйгөөр абажа яба» гэһэн М. Резеповэй статья. Хүдөөдэхи барилга тухай Г. Ошоровой корреспонденци. Түрэл орон доторнай.

Гурбадахи хуудаһанда: «Бидэ Ильичэй жэшээгээр һурадаг һэмди» гэһэн Г. Багшаровай статья. Дэлхэйн һонин. «Харгы ба нүхэд» гэжэ Б. Федотовой очерк.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: соёл культурын ба спортын һонин. Милициин залуу хүдэлмэрилэгшэдэй республиканска конференциин материал.

«БУРЕВЕСТНИК» —РЕСПУБЛИКЫН ЧЕМПИО[Н]

Спортын бүлгэмүүдэй волейбольно командануудай дунда республикын түрүү һуури эзэлхын түлөө долоон хоногой мүрысөөн боложо дүүрэбэ.

«Динамо», «Труд», «Урожай», «Байкал» гэхэ мэтэ командануудай бүлэгтэ наадаһан «Буревестник» бүлгэмэй команда эгээн лэ эрхим байба. Тэрэ хадаа дээрэ дурсагдагша командануудайнгаа хоёрыень 3:0, нүгөө хоёрыень 3:1 тоотойгоор илаһан байна. «Динамо» командын спортсменүүд «Буревестнигэй» түлөөлэгшэдтэ 1:3-аар шүүгдэжэ, хоёрдохи һуурида гараа һэн.

Тиихэдэ «Спартак», «Забайкалец», «Локомотив» болон ЛВРЗ-гэй волейболистнуудай уулзаһан бүлэгтэ «Ажалай резервэнүүдэй» команда шалгараа. Гэбэшье дурсагдагша команда тиимэшье бэлэхэнээр илалта туйлаагүй. «Ажалай резервэнүүдэй» волейболистнуудай гансал «Локомотивай» спортсменүүдые 3:0 тоотойгоор илажа шадаа һаа, бэшэ уулзалгануудынь тус тустаа табан наадалһаа бүридэжэ, дандаа 3:2 тоотойгоор дүүрэһэн байна. Тиихэдэ «Спартагтай» уулзахадаа табан наадалгын удаа 16:14 тоотойгоор амжалта туйлаа һэн.

Дурсагдагша хоёр бүлэгтэ наадаһан «Урожай» болон ЛВРЗ-гэй команданууд нэгэшье илалта туйлаагүй. Тиигэжэ тэдэнэр 9-дэхи, 10-дахи һууринуудай түлөө дундаа мүрысэхэдөө, хүдөөгэй спортсменүүд булиһан байгаа.

Түгэсхэлэй наадануудта хабаадалсаха эрхэ олоһон «Забайкалец»—«Буревестник», «Динамо»—«Ажалай резервэнүүд» гэһэн командануудай уулзалгын дүнгөөр түрүү һуури элирхэ байна.

«Буревестнигэйхид» 3:0 тоотойгоор «Забайкал[ец]» спортын клубай волей[болист]дые бэлэхэнээр шүүб[э]... командын хүбүүд «а[жалай резер]вынхидые» 3:2-оор ...

Удаань элэ коман[да]... гээд наадахадаа, «бу[ревестни]хид» «ажалай резе[рвынхидые]» 3:1 тоотойгоор ила[ба]... «Забайкалец» «Дина[мо]»... уулзалга «динамынхи[д]»... наадаар дүүрэжэ, тэд[энэр]... вестнигэй» удаа рес[публикын]... тороо хоёрдохи һуу[ри]... «Ажалай резервынхи[д]»... һуурида хүртөө.

Мүрысөөнэй һууда[лай]... коллегиин шиидхэбэ[рээр]... мо» командын капит[ан]... Канчевский эрхим ... тиихэдэ Борис Семе[нов]... вестник») эрхим хаш[...] жэ тоологдобо.

Н. ...

ВЬЕТНАМАЙ ДЕМОКРАТИЧЕСКА РЕСПУБЛИКА. **Хажанг провинциин медицинын пунктнууд маляри үбшэнтэй тэмсэхэ талаар ехэхэн хүдэлмэри ябуулна.**

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Хажанг провинциин хүн зониие врач шалгана.
ТАСС-ай фото.

ТЕЛЕФОН · ТЕЛЕГРАФ · РАДИО

ХИЛЫН ГААНАҺАА

Вьетнамай эрхэтэй, сүлөөтэй, бэеэ даанхай болохын түлөө

ХАНОЙ, апрелиин 2. (ТАСС). «Вьетнамдахи ээрхэг түримхэй дайн сэрэгэй «стратегиие бүримүһэн шэнээр хаража үзэхэ болоод» байһан тухайгаа Джонсоной тала баригшадай элитээр мэдүүлһэн байбашье һаа, нийтын һанал бодолые балартуулан мэхэлхын тулада элдэб арга бэдэрһэн зангаараа, тиигээд тэдэнэр ДРВ-гэй бүхы газар нютагуудта бомбодолгоёо, мүн бэшэшье сэрэгэй ябуулгануудые хэлсээнгүйгөөр эсэслэн болюулха гэнэгүй» гэжэ мүнөөдэр «Куан Дой Нян Зан» гэдэг сэрэгэй газетэ түрүү бэшэг соогоо бэшэнэ.

«Арад зомнай эбтэй амгалан байха дуратай. Зүгөөр бодото эб найрамдал гээшэ үнэхөөрөө бэеэ даанхай, эрхэтэй, сүлөөтэй байлгатай холбоотой байха ёһотой ха юм»—гээд тус газетэ тэмдэглэнэ. Инаг һайхан газар нютагууд дээгүүрнай Америкын ээрхэг түримхэй добтолгын эсэслэн болюулагдаагүй сагта, манай орон үнэхөөрөө бэеэ даанхай, эрхэтэй, сүлөөтэй болохогүй байна бшуу».

«Эхэ ороноо аршалан хамгаалхын түлөө США-гай ээрхэг түримхэй добтолгодо эсэргүүсэхэ тэмсэлые илалтын эсэстэ хүргэхыень» газетэ уряална.

ЭЭРХЭГ ТҮРИМХЭЙ ПОЛИТИКА БУРУУ

ПАРИЖ, апрелиин 2. (ТАСС). «США-гай президентын болохоёо байгаа һунгалтада баллотироваалхаһаа арсахамни гэжэ шиидхэһэн тухайгаа соносхоходоо, Джонсон өөрынгөө ябуулжа байһан политикын, тон түрүүн Вьетнамда эсэргүү ээрхэг түримхэй дайнай хүсэд буруу һүрэһэн ушар баримтые гэршэлбэ гээшэ» гэжэ Францын Коммунис партиин генеральна секретарь Вальдек Роше мэдүүлбэ.

США-гай президентын телевиденеэр дамжуулагдаһан тусхай мэдүүлгэ тушаа Вальдек Роше нигэжэ хэлэбэ: «Хойто Вьетнамые бомбодохоёо зарим талаарнь болюулха тухай Джонсон мэдээсэһэн байна. Энэ хадаа түрүүшын алхам болоно ааб даа. Теэд хэлсээ хэжэ эхилхын тулада, манай газар нютагуудые бомбодохоёо, мүн бэшэшье сэрэгэй ябуулгануудые хэхэеэ хэлсээнгүйгөөр эсэслэн болюулха шухала гэжэ Вьетнамай Демократическа Республикын правительствын мэдүүлһэниие һануулха хэрэгтэй».

«Вьетнам тухай асуудал политическэ талаар тааруугаар шиидхэхэ хэрэгтэ урагшаа дабшахын тулада Холбоото Штадууд ... сэрэгүүдые Урда Вь[етнамһаа гаргажа]... жа абаашаха, тиигэ[эд]... национальна фронты[н]... даанхай болон эб на[йрамдалтай]... байдалда өөһэдынгөө... мэдээд шиидхэхэ арга ... та олгохо шухала ... Коммунис партиин ге[неральна секре]тарь үгэеэ дүүргэхэ да[а]...

ЛОНДОН, апрелиин ... США-гай президент ... виденеэр үгэ хэлэхэд[ээ]... тушаалда өөрынгөө ... дэбжүүлхэһээ арсаһа[н]... рикын ябуулжа бай[һан]... тическэ хараа бодол... рүүндэ Вьетнамда США... байгаа ээрхэг түрим[хэй]... буруу һүрэһэниие ... та болоно гэжэ Анг[лиин]... олонхи зон сэгнэлтэ ...

РИМ, апрелиин 2. ... дентын һунгалтада өө[рынгөө кандида]тура дэбжүүлхэһээ ... соной арсаһан ушар... намда үүдхэһэн за... добтолгын түлөө, дай[най]... һандаралга хэһэнэй ... һа дэлхэйн олонийты... рэгсээнгүй байһан США... рилэгшэдэй политиче[скэ]... ральна талаар мухар... нойнь түлөө Джонсо[н]... ба харюусалгатай ба[йна]... доор дүүрэн мэдэрһэ[н]... гэжэ Италиин Компар[тиин]... на секретарь Лундж[и]...

Урда Вьетнамдахи дайнай ябуулганууд

НЬЮ-ЙОРК, апрелиин 2. (ТАСС). Урда Вьетнамай арадай сүлөөрэлгын зэбсэгтэ хүсэнүүд унгэрһэн һүни, мүн мүнөөдэр үглөөгүүр Сайгоной ойрон тойрондо, Меконг мүрэнэй адагта Америкын болон Сайгоной сэрэгүүдтэ эсэргүүсэн үсэд шанга байлдаанууды хэһэн байгаа.

Мүнөөдэр үүрэй толоноор НВСО-гой сэрэгшэд Сайгон шадар байдаг Таншоннят гэжэ Америкын агаарай сэрэгэй баазые ракетээр болон миномёдоор буудаһан байгаа. Мүн тэрэшэлэн Урда Вьетнамай патриодууд Сайгонһоо урдуур 5 километрэй газарта байдаг Нхабэдахи томохон нефтехранилищи болоод горючиин складые хяа һамна буудаба.

ЮПИ агентствын корреспондентын мэдээсэһэнэй ёһоор, тэндэ ехэ тэһэрэлгэ болоһон дээрэһээ горючитай хоёр томо цистернэдэ гал аһаһан байна. Нхабе гээшэ Сайгониие болон дүтүүр байһан Урда Вьетнамай бэшэ бэшэ провинцинуудые горючяар хангадаг баазань юм.

Сайгонһоо баруун хойгуур, 15 модоной хараанда, Урда Вьетнамай патриодууд Сайгоной марионеточнэ сэрэгүүдэй долоодохи агаарай-десантна батальондо добтолһон байха юм. Долоон час болоһон байлдаан соогуур марионеточнэ сэрэгүүд гээлтэ хоролтодо оробо. Үнгэрэгшэ үдэр бүхэли һүниндөө Сайгондо үхэр буугаар шангаар буудаха абяан зэдэлжэ байба.

Сайгонһоо урдуур 70 модоной хараанда Меконг мүрэнэй адагта Америкын сэрэгэй командовани өөрынгөө сэрэгүүдэй ябуулгануудые агаарһаа дэмжэхын тулада, вертолёдуудые байлдаанда оруулха баатай болоо.

Генерал Уэстморлендын табиһан эрилтын ёһоор...

НЬЮ-ЙОРК, апрелиин 2. (ТАСС). Америкын правительство хадаа ойрын хэдэн һарын турша соо национальна гвардиин болоод армиин резервын дундаһаа 60 мянган хүниие сэрэгэй албанда татаха һанаатай байна. «Нью-Йорк Таймс» газетын Вашингтондохи корреспондент У. Бичер гэгшэ Пентагондо түшэглэн энээн тухай мэдээсэхэдээ, резервэдэ байһан 14—16 мянган хүн ойрын 3 хоног соо армида татагдахань гэжэ заана.

Тус корреспондентын бэшэһэнэй ёһоор, нигэжэ США-гай армида хүнүүдые олоор албанда татахала байгаашань Вьетнамдахи американ сэрэгүүдэй тооё олон болгохо тухай Вьетнамда байгаа Америкын сэрэгүүдые командалагша генерал Уэстморлендын табиһан эрилтэдэ Вашингтоной үгэһэн харюу болоно.

Тээсгэн Вьетнам руу 13 мянга 500 солдадые абаашажа хаяад байхада, Урда Вьетнамдахи американ сэрэгүүдэй тоонь 549.500-да хүргэгдэһэн байха юм.

Н. Рокф[еллер] ... кандида[т]...

НЬЮ-ЙОРК, апре[лиин 2. (ТАСС)]. «Национальна хоёр ... лөөн» гэжэ бэеэ нэр... ческа, республиканс[ка]... болон бэеэ даагша... лөөлэгшэд мүнөө... Таймс» газетэдэ мэдүү[лэ]ба. Тиихэлээ Нью-Йо[ркын гу]бернатор Нельсон Рок[феллер] США-гай президент ... жүүлхэ гэжэ дурадх[аба]...

Рокфеллерые дэбж[үүлхэ]... сагтаал республикан... дентын һунгалтада ... гатай болохо юм гэ... гын авторнууд тоо... шадаагүй юм һаа, ... сорхын туйлда хүрэх... энэ мэдүүлгэ соо ха...

«Национальна хоёр ... дэлөөн» хадаа Нельсо[н]... кандидатурые дэбж... кампани ябуулжа эхи... Гэбэшье тэрэ хүн ... урда тээхи тэмсэл... һаа арсаһан байгаа ...

Редактор
Ц. Ц. ЦИБ[...]

«НЮТАГАЙ ШОРОЙ — АЛТАН»

Эхэ орон тухай арадуудай сэсэн үгэнүүд

Түрэһэн дайда, түрэл оронгоо арад зон дуратай. Энэнь олон ондоо арадуудай оньһон, хошоо үгэнүүд дээрэһээ онсо тодоор харагдана. «Түрэһэн дайда —түрэл эхэ», «Нютагай шорой — алтан», «Түрэһэн гараһан дайда—түшэһэн бүхэ хэрэм» гэжэ буряад арад хэлсэнэ. «Өөрын дайда хүн болгондо һайхан» гэжэ ород арад; «Эсэгэ орон гээшэ хүн бүхэндэ һайхан» гэжэ поляк арад; «Өөрын оронһоо үлүү һайхан газар хаанашье байхагүй» гэжэ украин арад; «Өөрын орон — алтан орон» гэжэ афган (пушту) арад. «Түрэһэн орон — алтан үлгы» гэжэ Ногой нютагай зон; «Түрэһэн газар хүн бүхэнэй һанаа татадаг», «Өөрынгөө байрые адуунше мэдэдэг» гэжэ хакасс зон; «Өөрын орон ходол һанаанда байдаг» гэжэ коми зон; «Түрэһэн нютагһаа һайн газар хаанашье олдохогүй» гэжэ словак зон; «Инаг түрэл Эхэ оронгүй һаа, алтан наранше дулаасуулжа шадахагүй» гэжэ шорец зон хэлсэдэг байна.

Эхэ орон гээшэ харин газарһаа жэшээгүй дээрэ юм гэжэ арадуудай сэсэн үгэнүүд дотор хэлсэгдэнэ. «Түрэһэн дайда дулаан, хүнэй дайда хүйтэн»; «Нютагай шорой харин алтанһаа дээрэ» гэжэ монгол арад; «Өөрын газарай шорой харин газарай алта мүнгэнһөөшье үлүү һайн» гэжэ ойрод (алтай) зон;

«Түрэһэн дайда—түрэл эхэ, хүнэй дайда — хойто эхэ» гэжэ ород, буряад, тува арадууд хэлсэнэ. Мүн румын зон: «Хари газарай шараһан мяха эдинхээр, өөрынгөө орон дотор хатаһан хилээмэ эдиһэн дээрэ» гэдэг.

Аба оронойнгоо арюун һайхан ерээдүйн байдалай түлөө үнэн зүрхэнһөө оролдодог ажалша түмэн арад зон лэ ёһотой патриодууд мүн. Арадууд өөһэдынгөө орондо дуратай байхаһаа гадна, мүн бэе бэеэ хүндэлдэг, хоорондоо хани барисаатай байхаяа оролдодог байха юм.

Агууехэ Октябриин революциин ашаар манай ороной арадууд ёһотойл өөһэдынгөө үлгы һайхан социалис Эхэ оронтой болоо. Энээнэй үндэһөөр шэнэ оньһон үгэнүүдые совет арадууд зохёоно. Жэшээнь, буряад арадай дунда Эхэ орон, Ленин багша, түрэл парти тухай нимэ шэнэ оньһон үгэнүүд бии: «Зоной сэдьхэл—партида, золой харгы —коммунизмда»; «Набша сэсэг наранһаа, наһанай жаргал партиһаа»; «Партиин замаар илахаш, артелиин замаар жаргахаш»; «Баатар болохо Лениһээ, баяр болохо СССР-һээ»; «Байгал далайн уһан һайхан, багша Ленинэй һургаал һайхан»; «Буряадай байдал большевик зохёогоо, арадай жаргал Ленин зохёогоо». Ород арадай шэнэ оньһон үгэнүүдһээ жэшээ харуулаябди: «Парти—арад зоной түлөө, арад зон—партиин түлөө» (ородосроо: «Партия — за народ, народ—за партию»); «Наранай элшэ дулаан, Ленинэй һургаал сэсэн» (ородоороо: «Солнце светит тепло, Ленина слово мудро»).

Ц. БУДАЕВ.

ЗАҺАБАРИ

Манай газетын мартын 30-най номерто фотокорреспондент Э. Лапинай гэмээр уран зураашa Е. Неволинагай «Вьетнам тухай триптих» гэһэн зураг А. Сахаровскаягай гэжэ буруу нэрлэгдээ. Алдуу гаргагша зэмэлэгдээ.

Манай адрес, телефон[ы]

г. УЛАН-УДЭ, ул. Ленина, 35 Телефоны: редакт[ора]... приёмная — 54-93, зам. редактора — 68-08, зам. ре[д]... 62-62, ответ. секретаря — 50-52, зам. ответ. секрет[аря]... отделы: партийной жизни — 60-91, сельского хозяйст[ва]... 63-86, пропаганды и агитации — 56-23, промышл[енности]... строительства — 61-35, советского строительства и бы[та]... культуры и школ — 60-21, писем и рабселькоров — ... формации — 34-05, общественная приёмная — 56-62, ... бюро — 57-63, фотолаборатория — 33-61.

Гор. Улан-Удэ, типография Управления по печати [при Со]вете Министров БурАССР.
Н-01319. Зак. ...